



*Capacity Building for and Promotion of Human Rights and Democratic Institutions in the
Transnistria Region of Moldova*

RAPORT

**DREPTURILE OMULUI ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII
MOLDOVA ÎN ANUL 2011**

REPORT

HUMAN RIGHTS IN TRANSNISTRIAN REGION OF MOLDOVA IN 2011

ДОКЛАД

**ПРАВА ЧЕЛОВЕКА В ПРИДНЕСТРОВСКОМ РЕГИОНЕ РЕСПУБЛИКИ
МОЛDOVA В 2011 ГОДУ**

*Capacity Building for and Promotion of Human Rights and Democratic Institutions in the
Transnistria Region of Moldova*

Promo - LEX

Promovarea Democrației și a Drepturilor Omului

Asociația PROMO-LEX

Str. Dumitru Rîșcanu, 11/41, Chișinău, Moldova

Tel./fax: 00 373 22 450024

E-mail: info@promolex.md

www.promolex.md

Pentru corespondență:

C.P. 89, MD-2012 Chișinău, Moldova



Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului

Str. Al. Hâjdău, 95A, Chișinău, Moldova

Tel: 00 373 22 212816

Fax: 00 373 22 225257

E-mail: credo@credo.md

www.credo.md



Acest proiect este finanțat de Uniunea Europeană
Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova

Tel: 00 373 22 505210

Fax: 00 373 22 272622

Conținutul publicației reflectă opinia și poziția autorilor; nu poate fi interpretată și în nici un caz nu reflectă opinia oficială a finanțatorilor.

CUPRINS / ОГЛАВЛЕНИЕ / CONTENTS

1. **Dreptul la viață**
2. **Dreptul de a nu fi supus relelor tratamente**
3. **Libertatea și siguranța persoanei**
4. **Accesul liber la justiție, dreptul la un proces echitabil**
5. **Dreptul la proprietate privată**
6. **Libertatea de gândire și de conștiință**
7. **Dreptul la educație**
8. **Drepturile femeilor și violența în familie**
9. **Drepturile copilului**
10. **Drepturile recruților și ale militarilor**
11. **Cauze din regiunea transnistreană în atenția Curții Europene a Drepturilor Omului**

Capitolul I.

Dreptul la viață

Dreptul la viață este un drept firesc ființei umane, consacrat atât pe plan internațional cât și național. Astfel, Declarația universală a Drepturilor omului stabilește în art. 3 că „Orice om are dreptul la viață, libertate și la inviolabilitatea persoanei”. Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale consacră în art. 2 că „Dreptul oricărei persoane la viață este protejat de lege. Moartea nu poate fi aplicată în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de către un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată de lege cu această pedeapsă”, iar Pactul privitor la drepturile civile și politice stabilește în art. 6 pct. 1 că „Dreptul la viață este inerent persoanei umane. Acest drept trebuie ocrotit prin lege. Nimeni nu poate fi privat de viață a sa în mod arbitrar”.

Așadar, dreptul la viață este garantat, iar pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.¹ Codul Penal al Republicii Moldova interzice pedeapsa cu moartea și lipsirea de viață a persoanelor.

În același timp, pedeapsa penală cu moartea este prevăzută pe teritoriul R.Moldova de „legislația” regională transnistreană, care prevede separat modalitatea de executare a pedepsei capitale. Potrivit art.19 al „constituției” regionale – pedeapsa capitală, până la anularea ei, se aplică ca măsură de pedeapsă excepțională pentru infracțiuni grave, doar prin sentințele instanțelor judecătorești.² Pedeapsa capitală nu se aplică față de copiii minori, care nu au atins vârsta de 18 ani și femeii.

La 1 ianuarie 1999 printr-o „hotărâre” a „sovietului suprem” (parlamentul) local de la Tiraspol, asupra acestei forme de pedeapsă a fost aplicat moratoriu, cu scopul de a „nu influența relațiile externe” ale regiunii.

Art.43 lit.h) din „codul penal” local prevede pedeapsa capitală, iar modalitatea de execuție a acesteia este prevăzută de art.170-172 „cod de executare a pedepselor penale” din regiune.³ Persoana condamnată la moarte, este deținută de una singură în celule, care-i asigură paza și izolarea corespunzătoare. Motivele pentru executarea pedepsei cu moartea sunt: „sentința” definitivă a instanțelor judecătorești, „ucazul președintelui” local cu privire la respingerea cererii de „grațiere” sau „hotărârea președintelui” local despre neaplicarea „grațierii” în favoarea condamnatului, care a refuzat să se adreseze cu o cerere de „grațiere”. Pedeapsa capitală se execută prin împușcare și nu este publică. Corpul pentru înmormântare nu se transmite și despre locul înmormântării nu se comunică nimănui. Administrației închisorii, unde a avut loc execuția, îi revine obligația de informare a rudelor despre executarea sentinței ei.

Opinia publică cunoaște despre două cazuri de condamnare la pedeapsa capitală în regiunea transnistreană. Este vorba despre cazul lui Ilie Ilaș cu,⁴ eliberat în 2001 și cazul lui Negrea Fiodor.⁵

În 2011, rudele dlui Negrea Fiodor, 48 ani, condamnat la moarte de „instanța supremă de la Tiraspol” în 2003 au sesizat Promo-LEX cu privire la situația acestuia. Potrivit lor, dl Negrea a fost condamnat la pedeapsa capitală în ciuda „moratoriului din 1999”. Totuși, peste o perioadă de timp, sentința a fost modificată din pedeapsa

¹ Art.24 Constituția R.Moldova

² <http://www.olvia.idknet.com/constit.htm>

³ <http://vspmr.org/Law/?ID=385>

⁴ [http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/ILASCU%20SI%20ALTII%20\(ro\).pdf](http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/ILASCU%20SI%20ALTII%20(ro).pdf)

⁵ <http://www.moldova.ru/index.php?tabName=articles&owner=20&id=74>

capitală în detenție pe viață. La moment, dl Negrea este deținut în regim solitar în închisoarea nr.1 de la Hlinaia, rl Grigoriopol. În 2009 el a fost vizitat de Raportorul Special, Manfred Nowak, care a apreciat detenția acestuia în regim solitar timp de mai mult de cinci ani drept pedeapsă suplimentară sentinței curții și echivalând-o cu tortura.

Promo-LEX continuă să fie informată despre cazuri de decese dubioase. În mod special, menționăm cazurile de deces în „instituțiile de detenție”, atât din cauza supravegherii insuficiente a deținuților din partea administrației penitenciarelor, cât și din lipsa asistenței medicale. Potrivit unor surse neoficiale, frecvent în închisorile din regiune decedează persoane bolnave de HIV/SIDA și tuberculoză, sau de alte maladii contactate în timpul presupusei detenții și respectiv netratate la timp.

Rata deceselor în instituțiile de detenție este destul de mare, fapt ce ridică o serie de întrebări privind cauzele, condițiile de detenție și activitatea administrației acestora:

La 06 iunie 2011, deținutul R.Z., a.n.1969, originar din Grigoriopol, fiind grav bolnav de pleurezie a decedat în închisoarea nr.2 Tiraspol din lipsa asistenței medicale. Administrația închisorii i-a transmis mamei cadavrul în sicriu și o scrisoare prin care o informa că fiul ei ar fi decedat din cauza „intoxicației medicamentose”.

Un alt deținut în august 2011 a decedat din cauza netratării tuberculozei în aceeași instituție. Potrivit unor surse, în închisoarea nr.2 de la Tiraspol, lunar decedează deținuți din cauza netratării maladiilor de tuberculoză, HIV/SIDA, etc. Defuncții sunt transportați la morga orășenească într-un catafalc, iar rudelor, de obicei, nu li se oferă explicații privind circumstanțele decesului.

În raportul său, Raportorul Special s-a arătat îndeosebi preocupat de lipsa unui mecanism de depunere a plângerilor și de monitorizare. El recomandă, prin urmare, ca activitățile mecanismului național de prevenire să fie extinse la regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Mai mult ca atât, tortura ar trebui să fie criminalizată, iar pedeapsa capitală abolită de jure. În plus, practica regimului de detenție solitară a persoanelor condamnate la moarte sau la privare de libertate pe viață ar trebui stopată imediat.⁶

Capitolul II.

Dreptul de a nu fi supus relelor tratamente

Declarația Universală a Drepturilor Omului stabilește în art.5 că „Nimeni nu trebuie să fie supus torturilor sau unui tratament și unei pedepse crunte, inumane sau care jignesc demnitatea lui”.⁷

Normele penale locale nu conțin definiția de „tortură sau rele tratamente”, regăsindu-se doar noțiunea de „istovire”. (art.114 „cod penal” local). Agravanta pedepsei pentru istovire este „cu aplicarea torturii”. În așa mod, victimele sunt în imposibilitate de a deplânge acțiunile reprezentanților „organelor de forță locale” (miliție, MGB) pentru acțiunile de tortură. Lipsesc te un mecanism intern de prevenire a torturii, or sarcina controlului revine organelor procuraturii, iar de monitorizare a locurilor de detenție - ombudsmanului regional. Mai mult și interviuați și s-au arătat nesatisfăcuți de prestațiile acestor instituții.

Persoanele reținute / arestate arbitrar de „organele de forță locale” sunt supuse diverselor

⁶

http://www.un.md/key_doc_pub/doc/romanian/A%20HRC%2010%2044%20Add%203%20torture%20Moldova_ROM.pdf

⁷

Art.5 Declarația universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948;

forme de tortură în izolatoarele de detenție și cabinetele anchetatorilor cu scopul de a depune mărturiile necesare. Cea mai utilizată formă de tortură aplicată este: *așezarea persoanei pe un scaun din fier, legarea corpului cu o frânghie de acest scaun, după care mâinile victimei sunt trase treptat cu altă frânghie cauzându-i dureri incurabile și vătămări corporale a degetelor* etc. Persoanele aflate în custodia „miliției” sunt frecvent maltratate, prin lovituri cu obiecte contondente, tari peste corp, lovituri cu bastoanele de cauciuc și picioarele; în regiunea rinichilor, introducerea acelor sub unghii, amenințate cu utilizarea armei de foc sau împușcarea etc. Victimele au fost izolate pe perioade diferite în „carcere” înguste, fără apă, alimentație, inclusiv acces la baie, pe perioade îndelungate, pentru a recunoaște vinovăția.

Potrivit statisticii locale, la situația din ianuarie 2011 în izolatoarele de urmărire penală (SIZO) din regiunea transnistreană erau deținuți cca 762 persoane.⁸ Numărul acestora poate atinge, potrivit unor surse neoficiale cifra de peste 1000 de persoane. Suprapopularea (3 deținuți la un pat) este un fenomen „normal” pentru închisorile din regiune, iar severitatea condițiilor de detenție permite calificarea lor drept acte de tortură și/sau rele tratamente.

Detenția persoanelor cu dizabilități, la fel este o problemă majoră. Acestea sunt deținuți în aceleași condiții ca și ceilalți deținuți și nu beneficiază de nici un fel de condiții sau ajustări speciale prevăzute de standardele în domeniul drepturilor omului. La fel, îngrijirea medicală este precară, iar în unele cazuri lipsește cu desăvârșire. Deținuții cu disfuncții locomotorii întâmpină dificultăți la deplasare, satisfacerea necesităților vitale, baie, etc, din lipsa acomodărilor speciale. Toate acestea, evident le cauzează suferințe psihice și fizice enorme.

E.E, condamnat de o instanță de la Tiraspol la 7 ani închisoare. La moment este deținut în închisoarea nr.2 de la Tiraspol. Din 1991 este invalid de gr.II, având deformare post-traumatică de gradul 3 a genunchiului cu disfuncție locomotorie. În închisoare, întâmpină dificultăți la deplasare și acces la wc (wc-ul din celulă nu este amenajat conform necesităților ilor).

V.M, condamnat de instanța de la Grigoriopol la 11,4 ani închisoare. La moment este deținut în închisoarea nr.2 de la Tiraspol. Este bolnav de polineuropatie cronică a membrilor inferioare, reumatism cronic al șoldului în a III etapă, radiculit discal a coloanei vertebrale. În închisoare, întâmpină dificultăți la deplasare și acces la wc (wc-ul din celulă nu este amenajat conform necesităților ilor).

În 2011 au fost depuse mai multe plângeri la Curtea Europeană din partea persoanelor deținuți în închisorile din regiune cu acuzații de tortură, rele tratamente și condiții inumane de detenție.⁹

Capitolul III. Libertatea și siguranța persoanei

Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice stabilește că libertatea și siguranța persoanei sunt inviolabile. Orice individ are dreptul la libertate și la securitatea persoanei sale. Nimeni nu poate fi arestat sau deținut în mod arbitrar. Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa decât pentru motivele legale și în conformitate cu procedura prevăzută de lege.¹⁰

⁸ <http://guinpmr.narod.ru/>

⁹ http://promolex.md/upload/publications/ro/doc_1332166962.pdf

¹⁰ *Pactul Internațional cu privire la drepturile politice și civile* Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966. Intrat în vigoare la 23 martie 1976, cf. art. 49, pentru toate dispozițiile cu excepția celor de la art. 41; la 28 martie pentru dispozițiile de la art. 41, : Ratificat prin Hot. Parl. nr.217-XII din 28.07.90

Totodată, acestea presupun garanții acordate celor lipsiți de libertate în vederea executării unei pedepse sau examinării unei cauze penale. Prin garantarea dreptului fundamental la libertate și la siguranța persoanei, se impune să se considere că într-o astfel de materie, nerespectarea cerințelor privind verificarea legalității și temeiniciei măsurii arestării preventive constituie o încălcare a normelor procedurale ce asigură justa soluționare a cauzei.

În conformitate cu art.5 al Convenției Europene (CEDO), orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale. În sensul Convenției, orice persoană arestată trebuie să fie informată, în cel mai scurt termen și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa. Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de articolul 5, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții a prezentării persoanei în cauză la audiere. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă detenția este ilegală. Orice persoană, victimă a unei arestări sau dețineri în condiții contrare dispozițiilor articolului 5 al CEDO, are dreptul la reparații.¹¹ În anul 1997, Republica Moldova a ratificat CEDO¹² stabilind rezerva cu privire la regiunea de est a Republicii Moldova. Prin decizia Curții din 04 iulie 2001 în cauza *Ilașcu și alții c. Moldovei și Rusiei*¹³, Curtea a constatat că p.1 al declarației Republicii Moldova la momentul ratificării nu reprezintă o „rezervă” valabilă în sensul art. 57 al Convenției, deoarece este generală, nu se referă la o dispoziție a Convenției și aplicabilitatea ei nu este limitată în timp. Prin urmare, această declarație nu exclude responsabilitatea Moldovei pe teritoriul controlat de „organele autoprocimatei republici nistrene” în materia garantării și asigurării dreptului la libertate și siguranță a persoanei.

În regiunea transnistreană a Republicii Moldova este aplicată „legislația” locală, care corespunde după conținut cu cea sovietică aplicată până perioada respectivă. Legislația regională în materia dreptului la libertate și siguranță a persoanei este formată din „constituția” locală¹⁴ (art. 16 Dreptul la libertatea individuală), codul local de procedură penală¹⁵, codul local administrativ, codul local penal, legea locală cu privire la detenția persoanelor bănuite sau învinuite de săvârșirea infracțiunii. Astfel, conform procedurii penale locale, termenul de urmărire penală nu poate depăși 18 luni, iar cel de judecare a cauzei penale nu poate dura cel mult 6 luni. Cu toate acestea acest termen nu este respectat de presupusele organe de anchetă și instanțe. Astfel, mandatul de arestare poate fi prelungit ori de câte ori este solicitat pentru un termen de la 2-6 luni de zile. Iar instanța de fond poate examina o cauză penală într-un termen nedeterminat. Astfel, în lipsa unui mecanism legal, credibil și eficient, situație din regiune permite deținerea ilegală a numeroase persoane, acestea fiind condamnate de către un tribunal incompetent și ilegal creat, lipsit de orice control internațional și responsabilitate pentru faptele săvârșite. Abuzurile în procesele de „arestare, investigare, judiciare sau detenție” sunt numeroase și evidente, fiind însoțite de fenomenul impunității. Spre exemplu, persoanele nu sunt aduse de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și nu-i este garantat dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil sau eliberat în timpul procedurii, în sensul Convenției, reieșind din faptul în regiunea transnistreană nu există elementar un mecanism de control judiciar în persoana judecătorului de instrucție, etc.. Persoanelor lipsite de libertate nu le este garantat

¹¹ Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și protocoalele adiționale la aceasta;

¹² ratificată prin Hotărârea parlamentului privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale la aceasta nr. 1298 din 24 iulie 1997, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 054 din 21 august 1999;

¹³ a se vedea cauza *Ilașcu și alții v. Moldova și Rusia*, hotărârea din 4 iulie 2001;

¹⁴ Constituția ”rnm” în redacția din 22 iunie;

¹⁵

dreptul de a introduce recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală, mai mult ca atât, persoanele care au fost victime ale unor arestări sau ale unor dețineri ilegale, nu le este garantat dreptul la o reparație echitabilă.

În legătură cu libertatea și siguranța persoanei, gravitatea problemei constă în faptul că lipsirea de libertate a persoanelor este efectuată de către structuri care și-au asumat atribuții ale organelor de drept și justiție. În astfel de condiții nu există nici o posibilitate reală și eficientă de a influența „deciziile” administrației regionale și ale structurilor lor, din punctul de vedere al dreptului internațional și cel național. În același timp, aceste „decizii” produc efecte în estul Republicii Moldova, persoanele fiind „reținute, judecate, condamnate, torturate și deținute” în condiții inumane și degradante. Totodată, nu există nici un mecanism național de reabilitare a victimelor regimului de la Tiraspol. Însăși, rudele victimelor care denunță faptele acestor structuri ilegale organelor de drept constituționale sunt deseori intimidat, amenințate, urmărite de către aceste structuri regionale. Autoritățile constituționale nu sunt capabile să asigure garantarea dreptului la libertatea și siguranța persoanei și nici nu înregistrează eforturi în vederea aplicării legislației naționale împotriva persoanelor care în acest teritoriu și-au asumat ilegal atribuții de anchetator, procuror și judecător (marea lor majoritate sunt cetățeni ai RM) și care încalcă flagrant și conștient drepturile omului.

Dreptul la libertatea și siguranța persoanei este încălcat numeroaselor categorii de oameni. Procesul de „rețineri”, „anchetare” și „judecare” a persoanelor nu reprezintă altceva decât o modalitate profitabilă, din punct de vedere financiar, pentru cei care servesc regimul ilegal. Marea majoritate a victimelor au declarat ca au plătit sume enorme de bani sau le-au fost solicitate astfel de sume atât pentru condiții mai bune cât și pentru eliberarea lor din captivitatea ilegală.

În 2011 Asociația „Promo-LEX” a acordat asistență juridică către numeroase persoane, cărora le-au fost lezate drepturile și libertățile fundamentale, inclusiv dreptul la libertatea și siguranța persoanei. Un exemplu în acest sens este cazul lui P.B.¹⁶, cetățean al Moldovei, născut în 1978 și domiciliat în satul Roghi, r-nul Dubăsari. La 11 august 2011 a fost agresat fizic de 8 colaboratori ai miliției locale din or. Dubăsari. Aceștia l-au urcat cu forța într-un automobil particular, după care l-au transportat la secția de miliție din oraș. În secția de miliție și-a explicat că este arestat pentru „încălcarea ordinii publice”. Imediat a fost plasat în subsolul izolatorului secției de miliție din Dubăsari (IDP). La 12 august 2011 presupusa instanță din Dubăsari îi aplică măsura preventivă sub formă de arest administrativ pe un termen de 5 zile pentru „huliganism” și „violență asupra colaboratorilor miliției locale”. La 18 august 2011 („judecător” Estifeeva”) i-a fost aplicat arestul pe un termen nedeterminat, în încheiere indicându-se eronat data „arestării” (16 august în loc de 11 august 2011). Afirmațiile reclamantului precum că este grav bolnav, că suferă de dureri teribile dentare sau că urmează să se trateze au fost respinse.

Un alt caz relevant este cel al lui V.E., cetățean al RM și om de afaceri în regiunea transnistreană. El a fost „arestat” la 29 martie 2011 de reprezentanții miliției locale, fiind acuzat de „deposedarea de mijloace bănești”. În decursul celor 10 ore care au urmat după arest V.E. a fost maltratat și amenințat cu moartea. Nu i-a fost acordat ajutor medical. El nu a putut informa familia și contacta un avocat. Pe parcursul zilei de 29 martie 2011 nu a primit mâncare și apă. Persoanele care erau deținute în aceeași celulă au împărțit mâncarea cu V.E. În condițiile impunității și iresponsabilității pentru starea de fapt în regiune, astfel de situații nu sunt singulare, devenind fenomen în ultimii ani în acest spațiu al R.M.

Îngrijorează și problema colaborării neoficiale a poliției constituționale cu reprezentanții miliției locale în vederea transmiterii de persoane. Aceste cazuri de regulă nu sunt documentate conform procedurilor legale constituționale și respectiv nu sunt aduse la cunoștința opiniei publice, reieșind din caracterul ilegal al acestor fapte. În acest sens, în 1999 a fost

¹⁶ Caz preluat din practica Asociației „Promo-LEX”

semnat un acord între poliția constituțională și miliția din mun. Tighina,¹⁷ prin care s-a stabilit o obligație de colaborare în materie penală, în mod special în legătură cu transmiterea de persoane. Deși, acordul respectiv nu are valoare juridică, poliția continuă să transmită persoane miliției ilegale din regiunea transnistreană.

Au fost înregistrate cazuri similare și în 2011. Spre exemplu la 09 septembrie 2011, V.F: (a.n.1986, cet. RM) domiciliat satul Telița, r. Anenii Noi, (căsătorit, copil minor 4 ani) a fost transmis de către colaboratorii de poliție ai CPr Anenii Noi, reprezentanți ilor miliției separatiste din Grigoriopol (6 persoane). Cei 3 colaboratori de poliție l-au luat de la domiciliu, l-au transportat în CP Anenii Noi pentru audiere, după care l-au eliberat. Deși era seara târziu, aceștia i-au propus să-l transporte până în localitatea unde-și are domiciliul. Tânărul a căzut de acord și s-a urcat în automobilul colaboratorilor de poliție. În satul Telița, polițiștii l-au transportat pe malul râului Nistru, l-au bătut, l-au urcat într-o barcă și l-au transportat peste Nistru. Acolo l-au transmis reprezentanți ilor structurilor separatiste.¹⁸

Mai multe persoane, victime ale regimului de la Tiraspol, sunt nevoite și în prezent să părăsească regiunea transnistreană sau chiar Republica Moldova. Toate acestea, din cauza presiunilor sau riscului de a fi reținuți, deținuți condamnate abuziv, au abandonat familia și locuința, doar pentru a se simți în siguranță.

Există numeroase cazuri în care tinerii fiind vânați pentru a fi înrolați în presupusa armată din regiune nu se pot întoarce, evită sau refuză să meargă la familiile lor din regiune pentru a nu fi prinși și duși cu forța în structurile paramilitare (preponderent studenți care își fac studiile la Chișinău sau în unele țări europene).

O altă problemă gravă rămân cazurile de răpire a persoanelor din localitățile controlate de autoritățile constituționale sau chiar de pe teritoriul Ucrainei. Reprezentanții miliției patrulează intens localitățile limitrofe, inclusiv fără careva dificultăți pot reține persoane, efectua percheziții sau alte acțiuni ilegale în aceste localități. Tot ei, fiind cetățeni ai RM, Ucrainei sau Federației Ruse circulă liber prin Ucraina, Rusia și alte regiuni ale R.Moldova, colaborează intens cu angajații autorităților constituționale ale statelor respective și au posibilitatea să obțină orice tip de informații, să răpească și să transporte persoane etc. Majoritatea victimelor intervievate de juriștii Asociației "Promo-LEX" în anul 2011, și-au exprimat neîncrederea în organele de drept și se simt neprotejate în Moldova sub aspectul libertății și siguranței persoanei. Din cauza mecanismului defectuos al Zonei de Securitate, polițiștii autorităților constituționale sunt anunțați în căutare de miliția și MGB local. Unii dintre ei nu pot desfășura activitatea în Tighina sau să se reîntoarcă la domiciliul și familiile lor din localitățile controlate de regimul ilegal.

Ținem să menționăm un aspect foarte important, dar ignorat în ultimii cca 20 ani de autoritățile constituționale: deși structurile din stânga Nistrului sunt ilegale și prin acțiunile lor violează drepturile și libertățile fundamentale ale populației, contrar obligațiilor sale, Republica Moldova nu are și nu insistă asupra unui mecanism național de protejare sau reabilitare a victimelor regimului ilegal. Chiar și rudele victimelor care denunță faptele acestor structuri ilegale către cele constituționale sau internaționale sunt deseori intimidată, amenințată, persecutate, pedepsite sau urmărite de către acest regim. Autoritățile constituționale își declină orice responsabilitate și continuă să ignore situația, limitându-se să declare că nu dețin control asupra acestui spațiu. Autoritățile constituționale nu doresc să aplice normele dreptului național și internațional pentru a sancționa persoanele ce și-au asumat atribuții de anchetator, procuror sau judecător și care încalcă drepturile și libertățile fundamentale ale omului în acest spațiu. Aceste lucruri se întâmplă, chiar dacă cei care și-au atribuit astfel de calități oficiale și violează drepturile omului sunt de asemenea cetățeni ai Republicii Moldova, circumstanțe care nu se mai întâlnesc în alte zone de conflict înghețat. În lipsa oricărui suport real din partea autorităților constituționale, victimele nu au avut altă soluție decât să părăsească, probabil pentru totdeauna Republica Moldova. Iar, în statele gazdă, acestea din lipsa resurselor financiare, locurilor de

¹⁷ Localitate aflată în presupusa zonă cu regim sporit de securitate și administrat atât de către structurile constituționale cât și de cele ilegale separatiste

¹⁸ Luat cu forța de polițiști și transmis miliției transnistrene - <http://www.zdg.md/investigatii/luat-cu-forta-de-politisti-si-transmis-militiei-transnistrene>

muncă și locuinței, pot deveni ușor pradă rețelelor de traficanti, exploatării sexuale, etc. Astfel, statul Republica Moldova nu își protejează cetățenii, nu le asigură garanții minime, iar uneori îi supune riscurilor.

O altă problemă gravă ce ține de libertatea și siguranța persoanei reprezintă și condițiile de detenție din regiunea transnistreană. Astfel, instituțiile de detenție nu fac parte din sistemul penitenciar al Republicii Moldova. Nici autoritățile constituționale și nici organizațiile internaționale practic nu au acces liber în aceste instituții. Astfel penitenciarele din regiune pot fi considerate private, reieșind din faptul că acestea sunt ilegale și conduse de persoane care și-au asumat atribuțiile respective.

Potrivit unor informații ale departamentului instituții penitenciare din regiunea transnistreană în 2011 în cele 3 instituții de ispășire a pedepsei (УИН-1, УИН-2, УИН-3), închisoarea nr.1 (Тюрьма-1), 1 colonie pentru minori (Воспитательное учреждение), 1 colonie pentru femei (Женский участок исполнения наказания), în dispensarele muncitorești-corecționale (лечебно-трудовой профилакторий), cu excepția izolatoarelor de detenție preventivă (СИЗО) și izolatoarelor secțiilor de miliție (ИВС) se numărau cca 2819 de deținuți, adică cca 508 persoane deținute la 100000 locuitori. Pentru comparație, în restul Republicii Moldova se numără cca 6300 de deținuți în 19 penitenciare, adică cca 180 deținuți la 100000 locuitori. În statele membre ale CoE conform datelor din 2008 media este de 105 persoane. Din cele 2819 persoane 165 sunt femei, 83 minori, 70 bolnavi de tuberculoză, 167 bolnavi de HIV/SIDA și 671 se află în izolatoare preventive. Din surse neoficiale, numărul deținuților ar fi mult mai mare, având în vedere suprapopularea acestora (suprafața medie pentru un deținut este de doar 2 m²). Spre exemplu: în închisoarea nr.1 de la Hlinaia sunt 1000 deținuți, în închisoarea nr.3 de la Tiraspol – 1100 deținuți, în închisoarea nr.2 din Tiraspol – cca 1120 deținuți. Condițiile de detenție în închisorile și izolatoarele din regiune nu corespund exigențelor internaționale sau cel puțin cerințelor medii de „cazare” a persoanelor pe termen lung.

Din declarațiile unor deținuți și rude:

Unul din izolatoarele de la Tighina reprezintă un subsol, ce se află la 2 etaje în pământ. Acesta este iluminat artificial continuu, deținuții fiind lipsiți de lumina zilei. Nu există vreun sistem de ventilare (deținuții au posibilitatea să aerisească celula, doar prin fereastra de la ușă, în timpul când li se transmite alimentația). Alimentația este de o calitate foarte proastă, cu moluște și gunoaie, deseori deținuții refuză să o consume pe motiv că în ea se introduc careva substanțe. WC-ul din celulă este un vas cu capac. În izolator există și un WC comun, alături de baie, care nu a fost curățat de mult timp, iar mirosul neplăcut persistă în izolator. Baia este o odaie aparte, unde există 3 lavoare și 2 cratițe (1 din fier și 1 din plastic), apa este doar rece, pereții umezi cu mușgai (pe alocuri cresc mușchi). Deținuții se spală în comun (femei cu bărbați) în una din aceste cratițe. În celulă nu există apă curgătoare, astfel încât deținuții își iau cu sine în sticle de plastic apă pentru toată ziua. Baia, totodată este și locul de plimbare. Celulele sunt din beton, foarte reci și umede, podeaua la fel este din beton. Patul este o platformă din lemn, amplasat de-a lungul unui perete. Nu există careva așternuturi. Asistentul medical îi vizitează foarte rar, întrebându-i despre necesitățile deținuților prin fereastra ușii celulei (nu îi examinează nemijlocit), dar le recomandă să nu solicite nimic, deoarece nu dispune de medicamente. Din cauza mirosului neplăcut, deținuții sunt nevoiți să fumeze des.

În închisoarea Hlinaia, din cauza apei impurificate și necalitative, deținuții se plâng de dureri dentare, intestinale și afecțiuni dermatologice grave. Informații privind condițiile de detenție în această închisoare sunt descrise în Decizia CtEDO în cazul *Ilașcu și alții v Moldova și Rusia*.

Accesul la asistența medicală este necorespunzător, în unele centre de detenție nu există nici medicamente și nici personal medical competent. Din surse neoficiale, deseori mor deținuți bolnavi de tuberculoză sau alte maladii grave în una din închisorile din regiune din lipsa asistenței medicale. Pentru tratarea tuberculozei în instituțiile de detenție din regiune este doar un singur medic de profil. Programul lui de muncă este destul de încărcat, iar din cauza lipsei aparatajelor specializate, acesta deseori nu-i poate ajuta pe bolnavi. În mare parte, deținuții sunt

nevoiți singuri să se trateze. Potrivit unui regulament intern local, pentru 50 de deținuți se permite utilizarea doar a unui singur foarfece. Probabilitatea de infectare în astfel de condiții este evidentă.

În concluzie, observăm că în anul 2011, în regiunea transnistreană se înregistrează o agravare a situației în privința libertății și siguranței persoanei, cadrul normativ formal din regiunea transnistreană fiind contrar prevederilor actelor normative internaționale. Aceasta se manifestă prin „reținerile” abuzive ale persoanelor de către „structurile” din regiune. Autoritățile constituționale ale Republicii Moldova nu au fost capabile să se implice pentru a face față obligațiilor sale pozitive privind garantarea și protejarea drepturilor fundamentale ale omului. Aceasta denotă necesitatea creării unui mecanism ce ar garanta accesul la justiție și drepturile fundamentale locuitorilor din regiunea transnistreană. Autoritățile constituționale trebuie să sisteze practica de predare a persoanelor de către poliția constituțională către miliția ilegal creată din regiunea transnistreană. De asemenea, Republica Moldova trebuie să depună eforturi pentru asigurarea drepturilor a persoanelor deținute în regiunea transnistreană.

Capitolul IV.

Accesul liber la justiție, dreptul la un proces echitabil

Făcând abstracție de la aspectele privind legalitatea instituțiilor de drept din regiunea transnistreană, observăm o tendință periculoasă în așa zisele procese derulate de administrația regională, legată de încălcarea principiului accesibilității așa ziselor instanțe. Problema principală a acestora ține de utilizarea limbii în cadrul procedurilor. Potrivit observărilor PromoLEX, în regiunea transnistreană în cadrul procedurilor în cadrul organelor de drept este utilizată exclusiv limba rusă, în acest fel, majoritatea populației din regiune, vorbitori de limbă ucraineană sau română („moldovenească”) dispun de condiții inadecvate în raport cu administrația și după caz oponenții vorbitori de limbă rusă.

Articolul 6 al Convenției Europene prevede că orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărâ, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită. Orice acuzat are, în special, dreptul să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa, precum și să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

Articolul 22 din „constituția” locală stipulează că „fiecare învinuit de comiterea infracțiunii se consideră nevinovat, până ce vinovăția sa nu va fi dovedită în modul stabilit de lege și confirmată de sentința de condamnare intrată în vigoare. Învinuitul nu este obligat să dovedească nevinovăția sa.” Articolul 46 al aceluiași document stipulează că „Fiecărui îi este garantată apărarea juridică a drepturilor și libertăților, dreptul de a contesta în instanțe acțiunile și hotărârile ilicite ale organelor de stat, funcționarilor publici, asociațiilor obștești”.

Art.4 din „codul de procedură penală” locale prevede că „nimeni nu poate fi recunoscut în calitate de învinuit decât în temeiurile și modalitatea prevăzută de lege. Învinuitul este considerat nevinovat, până ce vinovăția sa în comiterea infracțiunii nu va fi dovedită în modul stabilit de prezentul Cod și confirmată de sentința de condamnare intrată în vigoare”.

Potrivit art.11 din „codul local de procedură penală” „Procedurile judiciare sunt desfășurate în una din limbile oficiale (moldovenească, rusă, ucraineană) sau în limba, acceptată de majoritatea participanților la proces. Documentele procesuale și judecătorești, în conformitate cu prevederile prezentului Cod sunt înmânate învinuitului și persoanelor, participante la proces, în traducere în limba lor maternă sau altă limbă, pe care liber o vorbesc. Procedurile penale sunt duse în limba rusă.”

Și “constituția” regiunii transnistrene în art.12 prevede că „statut de limbi oficiale pe principii de egalitate este acordat limbilor moldovenească, rusă și ucraineană.”

În acest fel se observă foarte lejer contradicția dintre așa zisa normă constituțională locală și norma din „codul local de procedură penală” care oferă evidentă prioritate limbii ruse și implicit părților la proces vorbitoare de limbă rusă în coraport cu părțile care nu sunt vorbitori de limbă rusă. Această tendință se atestă într-o regiune în care potrivit datelor publice¹⁹ confirmate inclusiv de administrația regională locuiesc 31,9% moldoveni, 30,4% ruși, 28,8% ucraineni. În acest fel chiar dacă majoritatea populației o constituie etnici moldoveni ei sunt impuși de situație să utilizeze în așa zisele instanțe de judecată limba rusă, în acest fel fiind puși în condiții defavorabile în coraport cu sistemul și membrii acestuia, vorbitori de limbă rusă.

Potrivit observațiilor Promo-LEX, în cadrul așa ziselor proceduri în fața „organelor de drept” locale, indiferent de natura litigiului, civil, penal, administrativ este utilizată exclusiv limba rusă. În acest sens, prevederile și așa zisele garanții oferite de normele locale sunt în contradicție cu realitatea din teritoriu. Nici o persoană care a beneficiat de asistența juridică Promo-LEX, în cadrul explicațiilor detaliate asupra condițiilor de examinare a cazului nu a comunicat utilizarea altei limbi decât limba rusă în cadrul procedurilor din fața structurilor din regiunea transnistreană.

Mai mult, în cadrul unei dezbateri televizate²⁰, o victimă a regimului ilegal, E.V. a declarat că „Am vorbit acolo mai des limba moldovenească, fiindcă majoritatea absolută a deținuților sunt moldoveni, cetățeni sau etnici moldoveni. Faptul acesta m-a mirat întotdeauna, eu nu puteam înțelege atunci de ce eu aud în închisoare limba moldovenească, limba română”.

Potrivit relatărilor victimei I.C.: „Trebuie să menționez că am solicitat instanței de judecată să îmi asigure traducător, dar mi s-a refuzat. Aveam dovezi ale nevinovăției mele dar ele erau în limba română. Termenul de arest a fost prelungit. Ședința de judecată a durat 7 minute.” Declarații analogice juriștilor Promo-LEX, au fost făcute și de către o altă persoană privată de libertate A.U.

În unele cazuri particulare, în cazul utilizării în procesul „penal” a altei limbi decât cea solicitată de persoana reținută, reprezentanții administrației secesioniste sancționează solicitantul pentru că îndrăzneală. La nivel regional, în ansamblu de către administrația regiunii acest fapt se încearcă a fi ignorat, mușamalizat și trecut cu vederea.

La fel, autoritățile constituționale nu au invocat niciodată, sub nici un aspect violarea dreptului la un proces echitabil, în special din perspectiva utilizării altei limbi decât cea nativă a persoanei reținute, din simplul motiv că organele constituționale nu recunosc sub nici o formă înșiși procesul respectiv și legalitatea acestuia, fără a intra în detalii tehnice și specifice.

Majoritatea beneficiarilor „Promo-LEX” au invocat calitatea proastă a asistenței juridice oferite de avocații din regiunea transnistreană. Principala critică ține de faptul că avocații sunt sub o presiune permanentă din partea administrației și nu întreprind acțiuni active de apărare a drepturilor beneficiarilor din frica de a nu fi persecutați. Mai mult, accesul avocaților din alte regiuni ale țării (Baroul Avocaților din Republica Moldova) în procesele din regiune, este limitat la maxim, fiind create numeroase obstacole formale. În special, nici un avocat din cadrul Baroului nu poate presta asistență juridică în regiune, fără a avea un avocat „curator” local, iar obținerea acordului unui astfel de „curator” este foarte dificilă și costisitoare.

Reieșind din situația creată, considerăm că factorii de decizie, dar în special autoritățile constituționale și organizațiile internaționale urmează să abordeze problemele procesului echitabil organizat și petrecut de către administrația regiunii transnistrene în toată complexitatea sa, ținând cont de toate garanțiile și standardele internaționale, inclusiv poate așa minore cum este asigurarea cu un translator a persoanei care nu înțelege cu desăvârșire ceea ce i se incriminează și care pot fi consecințele utilizării în procedura penală a unei alte limbi decât cea nativă sau cunoscută la perfecție.

Capitolul V.

Dreptul la proprietate privată

Potrivit standardelor internaționale, în special reflectate în art.1 Protocol Adițional la

¹⁹ <http://pmr-pridnestrovia.es-pmr.com/>

²⁰ <http://www.eurotv.md/video-emisiune-in-oglininda-22-12-11>

Convenția Europeană: „Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional”.

Art.37 din „constituția” locală prevede că „fiecăruia îi este garantat dreptul de proprietate. Proprietarul la discreția sa posedă, folosește și dispune de proprietatea ce îi aparține. Nimeni nu poate fi lipsit de bunurile sale, decât în baza unei hotărâri judecătorești. Realizarea dreptului de proprietate nu trebuie să aducă atingere mediului ambiant, bunurilor culturale istorice, să lezeze drepturile și interesele protejate de lege ale altor persoane, ori ale statului. Dreptul la moștenire este garantat”.

Art.5 din „constituția” locală a regiunii transnistrene prevede că „Pământul, subsolul, apă, pădurile, spațiul aerian, precum alte resurse naturale sunt proprietatea exclusivă a statului. Terenurile de pământ pot acordate cetățenilor în posesie pe viață cu dreptul de a transmite aceste drept prin moștenire, însă limitele și modalitatea utilizării acestuia este reglementată de lege”.

Mai mult, norme similare pot fi regăsite și în alte acte normative locale utilizate în teritoriul regiunii transnistrene care în mod cert indică la oferirea unor „garanții” asupra dreptului de proprietate.

Totuși se observă anumite contradicții între standardul internațional menționat și norma locală din regiunea transnistreană. Această contradicție în realitate lasă loc pentru deposedări de proprietate, pentru persoane sus puse în administrația regională.

Astfel, dacă standardele naționale și internaționale prevăd că nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și doar în condițiile prevăzute de lege, norma locală din regiune stipulează că nimeni nu poate fi lipsit de bunurile sale decât în baza unei hotărâri judecătorești. Obținerea unei “hotărâri judecătorești” favorabile este destul de previzibilă, în situația în care toți „judecătorii” sunt numiți în funcție și demisi de către așa zisul președinte local din regiunea transnistreană, în special în cazul în care administrația este interesată să obțină anumite bunuri. Mai mult pe parcursul anului 2011, în regiunea transnistreană au fost semnalate multiple cazuri de schimbare forțată a proprietarilor. În special astfel de cazuri au avut loc cu deposedarea de bunuri de către anumiți presupuși investitori.

Cu referire la situația regiunii transnistrene evident susținem poziția formulată de către mai mulți experți potrivit căreia puterea de ocupație poate, *de facto*, controla resursele economice dintr-un teritoriu, însă, *de jure*, proprietarii legitimi sunt proprietarii precedenți. Orice activități economice întreprinse în comun cu separatiștii sau insurgenții de către o altă parte se fac pe contul părții respective.²¹ Astfel, există suficiente argumente juridice în conformitate cu legislația Republicii Moldova, de a solicita anularea oricăror acte ce au fost încheiate de persoane care nu dispun de acest drept.

Cu toate acestea, rămânem profund îngrijorați de preluările de proprietăți care au luat amploare în anul 2011 pe teritoriul regiunii transnistrene. Astfel dacă potrivit informațiilor publice²², în perioada 2008-2010 de către așa zisele instanțe de arbitraj din regiunea transnistreană au fost examinate doar 3 dosare legate de neîndeplinirea obligațiilor investiționale de către cumpărătorii ai bunurilor de „stat sau municipale” în cadrul privatizărilor și respectiv întoarcerea forțată a proprietății în proprietatea „de stat sau municipală”, atunci în anul 2011 au fost examinate 10 astfel de solicitări, dintre care 9 au fost admise pe parcursul anului 2011, iar una la începutul anului 2012.

La fel de gravă și incertă rămâne situația legată de dreptul de proprietate a locuitorilor regiunii transnistrene asupra terenurilor agricole. Chiar dacă începând cu anul 1993 s-a început desființarea colhozurilor, sovhozurilor și repartizarea sectoarelor de teren, începând cu 1998 procesul a atins turații maxime, până la momentul de față nu este asigurat un mecanism foarte clar de gestionare a dreptului deținătorilor de terenuri agricole (*în limba rusă – надел*). Chiar dacă formal persoanele dețin certificate care atestă dreptul de proprietate asupra unui teren anumit, în realitate ele nu posedă decât acest certificat, terenul ne fiind pus la dispoziția

21

www.europa.md%2Fupload%2FFile%2FSumarExecutivalRaportului.doc&rct=j&q=proprietate+in+”RMN”&ei=of1bS-_mF6XgnAPWnKCcAg&usg=AFQjCNE8ISaqI-MhzsYS2R1YWpD6gkq0Rg

22

<http://www.arbitr-pmr.org/content/view/7372/225/>

persoanei respective. În cea mai mare parte terenurile cu suprafețe enorme, uneori ale unor foste sovhozuri sau colhozuri în întregime sunt preluate din gestiunea deținătorilor și transferate în gestiunea unor agenți economici loiali administrației pe termene de până la 99 ani.

Situații analogice au avut loc și în anul 2011, doar că terenurile nu au fost preluate de la deținători persoane fizice și deja de la deținători persoane juridice. Relevante în acest sens sunt exemplele întreprinderii „Dnestr”²³, „Kvint”²⁴. Mai mult situația referitor la terenurile din satul Cremenciug²⁵ este deosebit de elocventă și atestă de fapt situația care continuă în regiune încă din momentul preluării controlului din 1992, adică situație în care de fapt totul este gestionat de către o persoană, presupusul președinte local al regiunii transnistrene.

În legătură cu acest fapt, abia la începutul anului 2012, administrația regiunii transnistrene în persoana noului lider local, Șevciuc Evghenii a abordat problema respectivă²⁶ și a indicat o anumită inventariere a situației în domeniul respectiv. Cu toate acestea există riscul ca această inventariere de fapt să fie o reevaluare a deținătorilor de terenuri în eventualitatea schimbării acestora potrivit exemplului menționat mai sus din satul Cremenciug.

Situațiile descrise mai sus, dovedesc caracterul formal al dreptului de proprietate din regiunea transnistreană în raport cu voința administrației regiunii separatiste.

Mai mult, Promo-LEX a fost sesizat în câteva rânduri asupra situațiilor în care persoanele care s-au opus preluării dreptului de proprietate asupra bunurilor au fost lipsite de acest fel pe căi mai mult sau mai puțin barbare. Elocvent în acest sens este situația cetățeanului V.E.²⁷, întreprinzător din regiune, care la 29 martie 2011, a fost reținut de către structurile ilegale din regiunea transnistreană sub acuzația de însușire a bunurilor altor persoane. A fost privat ilegal de libertate și maltratată, reprezentanții organelor de „drept” din regiune estorcând suma de un milion dolari SUA, chipurile pentru compensarea prejudiciilor victimelor. Prin diverse scheme frauduloase, V.E. a fost în final deposedat de acțiunile companiilor pe care le avea în gestiune. La fel, i-a fost sechestrată locuința privată, iar familia a fost evacuată forțat din casă inclusiv copilul minor al acestuia.

Dacă în situația preluării sau schimbării deținătorului de bunuri pe cale „amiabilă” organele constituționale nu au intervenit nici într-un fel, în cazul în care aceste preluări au dus la privarea de libertate a persoanei și acest fapt a fost adus la cunoștința organelor constituționale, cele din urmă încearcă să trateze mai atent problema, implicându-se cel puțin pentru a repune în libertate persoana. Cu regret, nu sunt întreprinse acțiuni de nici un fel menite să restabilească dreptul de proprietate asupra bunurilor sechestrate sau scoase din proprietatea persoanei.

În acest fel, putem concluziona că dreptul de proprietate în regiunea transnistreană este unul formal, iar în cazul în care liderii administrației regionale sunt dispuși să preia dreptul de proprietate de la un subiect la altul, metode sunt diverse de la dispoziția presupusului președinte local, până la privarea de libertate și preluarea forțată a proprietăților.

Capitolul VI.

Libertatea de gândire și de conștiință

Potrivit art.18 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, orice om are dreptul la libertatea gândirii, de conștiință și religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, singur sau împreună cu alții, atât în mod public, cât și privat, prin învățătură, practici religioase, cult și îndeplinirea riturilor.

Potrivit art.9 al presupusei „constituții” locale se prevede că nici o religie nu poate fi recunoscută ca religie de „stat”, regiunea considerându-se un „stat” laic. Cu toate acestea Biserica Ortodoxă este recunoscută determinantă în regiune, fiind considerată drept o parte a istoriei.

²³ <http://www.president.pmr-gov.org/zakon/index.php?category=2&id=3414>

²⁴ <http://www.president.pmr-gov.org/zakon/?category=2&id=3558>

²⁵ <http://www.president.pmr-gov.org/zakon/?category=2&id=2876>

²⁶ <http://www.president.pmr-gov.org/zakon/index.php?category=2&id=3881>

²⁷ <http://promolex.md/index.php?module=news&item=711>

Formal în regiunea de est a Republicii Moldova, cultele religioase își pot desfășura liber activitate în urma unei înregistrări la organul local de înregistrate. Reglementările interioare prevăd totodată și formarea de grupuri religioase care nu sunt supuse înregistrării obligatorii. Cu toate acestea fiind necesară înștiințarea formării despre crearea acestui grup religios.

Pentru a fi înregistrată o organizație religioasă locală trebuie să fie prezentate actele a cel puțin 10 membri majori, având domiciliul permanent în regiune și să fie în măsură să-și dovedească existența de cel puțin 10 ani în regiune. La fel urmează să fie prezentat statutul organizației religioase, procesul-verbal al ședinței de constituire, dovada de activitate de 10 ani sau mai mult, doctrina religioasă de bază, cum se poate lua legătura cu organismul de conducere al organizației respective, precum și dovada achitării unei taxe. O organizație religioasă locală poate fi, de asemenea, înregistrată ca parte a unei organizații religioase centrale, care trebuie să conțină cel puțin 3 organizații religioase locale. Organizația religioasă trebuie să informeze anual "autoritatea de înregistrare" despre intențiile sale de a-și prelungi activitatea.

Aparent procedura de înregistrare s-ar părea că este identică cu cea desfășurată de către autoritățile constituționale, cu toate acestea, actele normative locale prevăd anumite posibilități care au menirea de a amâna sau bloca înregistrarea anumitor organizații religioase. La 30.03.2009, liderul local separatist a creat un Consiliul de experți pentru efectuarea expertizei religioase pentru înregistrarea organizațiilor religioase. Acest organ, aflat în subordinea sa, ar avea menirea de a expertiza actele de constituire, precum și verifica dacă activitatea anumitor culte convin regimului. Acest control include în sine inclusiv și examinarea bazelor religiei, modul de organizare și desfășurarea a ritualurilor și alte aspecte ce țin exclusiv de crezul cultului religios. Potrivit reglementărilor, Consiliul de experți poate examina actele în termen de până la 6 luni.

Au existat cazuri de emitere a unor decizii cu privire la refuzul sau formularea anumitor recomandări cu privire la modificarea actelor de constituire și drept urmare înregistrarea părților componente se tergiversa neîntemeiat, inclusiv și în perioada de raportare. Astfel de cazuri au fost reclamate de către „Martorii lui Iehova”, „Biserica Luterană”, etc.

În general Cultele religioase preferă să-și înregistreze Cultul la organele constituționale, iar părțile componente în regiunea transnistreană pentru a evita cazuri de interzicere a activității în regiune. În multe cazuri cultele religioase sunt presate să-și înregistreze organele centrale în regiune. Această înregistrare însă ar crea mari dificultăți în administrarea Cultului.

„Codul penal” local prevede dreptul la imixtiune în activitatea organizațiilor religioase, doar în cazul în care activitatea acestora este contrară legii. Prin urmare ar exista o marjă de apreciere mult prea mare. La fel, săvârșirea oricăror delikte având la bază ura pe bază de religie se consideră drept circumstanță agravantă.

În pofida acestor prevederi, restrângeri ale dreptului la libertatea de religie s-au consemnat în mod special în raport cu cultul religios „Martorii lui Iehova”, care în perioada de referință au anunțat o atitudine tendențioasă a organelor de miliție, care în cele mai multe ori refuză să examineze cazurile de agresiune față de membrii acestui cult religios. În general este cunoscută poziția oficială a administrației de la Tiraspol și reprezentanților Bisericii Ortodoxe Ruse în regiune, care tratează acest cult discriminatoriu.

La fel au fost sesizate dosare pornite în privința persoanelor care au refuzat de a-și satisface serviciul militar în așa numita armată transnistreană pe motive de conștiință. Nu se cunoaște situația dosarelor penale intentate în anii precedenți, or potrivit unor date la situația anului 2009 existau peste 200 de cauze penale. Administrația regională separatistă a continuat să urmărească penal în mod special membrii Martorilor lui Iehova pentru refuzul lor de conștiință de a efectua serviciul militar.

Problemele lăcașelor de cult la fel au persistat și în 2011. Nu au fost restituite bunurile Bisericii Luterane și ale Bisericii Catolice din regiune. Biserica Luterană, un cult înregistrat de organele constituționale din Chișinău, revendică mai multe imobile deținute până în perioada interbelică, cu toate acestea solicitările au eșuat. Biserica a încercat, fără succes, să cumpere terenuri la Tiraspol pentru o clădire de biserică, dar a fost refuzată în mod repetat. Administrația

regiunii a oferit în schimb un lot de teren dovedit a fi un vechi cimitir luteran, prin urmare inacceptabil pentru congregație.

Pe de altă parte Biserica Ortodoxă Rusă a beneficiat de susținere maximă din partea administrației regionale în vederea fortificării poziției sale în acest teritoriu, inclusiv prin transmiterea lăcașelor de cult, inclusiv a celor ce nu erau folosite în perioade anterioare de către acestea.

Trebuie să constatăm că problemele descrise mai sus sunt cunoscute de către administrația de la Tiraspol, însă sunt considerate drept o normalitate. Pe de altă parte nici autoritățile constituționale nu au atras o atenție sporită problemelor cu care se confruntă cetățenii săi în teritoriu aflat sub controlul administrației regionale. Situația libertății de religie nu a fost inclusă pe agenda discuțiilor politice în formatul de soluționare a conflictului transnistrean. La fel nici un oficial nu a înaintat spre discuții publice situația libertății de conștiință din regiune.

Chiar dacă evoluția libertății de religie în anul 2011 în regiunea transnistreană nu a înregistrat o dinamică negativă în raport cu anul 2010, oricum tendința de marginalizare a unor culte și confesiuni, altele decât cea ortodoxă, persistă. În acest sens sunt create mecanisme locale de blocare a înregistrării și desfășurării libere a acestor culte.

Sanționarea adeptilor cultelor religioase care refuză înrolarea în așa-zisă armată transnistreană pe motive de conștiință, reprezintă o gravă imixtiune în drepturile fundamentale.

Capitolul VII.

Dreptul la educație

Potrivit prevederilor articolului 2 protocol adițional la Convenția Europeană, nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filozofice.

Potrivit art.41 din „constituția” locală a regiunii transnistrene „Fiecare are dreptul la educație. Cetățenilor le este asigurat învățământul mediu general și mediu profesional în instituțiile de învățământ de stat. Fiecare are dreptul de a obține studii superioare în instituțiile de învățământ de stat, în urma unui concurs desfășurat și potrivit abilităților proprii. Învățământul mediu general este obligatoriu. Republica Moldova Transnistreană instituie standarde educaționale de stat, susține diverse forme de învățământ și autoeducație”.

Chiar dacă norma locală corespunde ca formulare standardelor internaționale, în realitate se atestă mai multe probleme care încălcă dreptul la educație.

În primul rând, vorbim despre faptul că pe teritoriul regiunii transnistrene continuă a fi interzisă utilizarea grafiei latine pentru limba română (moldovenească). Mai grav că acest fapt rămâne a fi stipulat expres în legislația locală. Astfel, potrivit art.6 din „legea” locală privind utilizarea limbilor pe teritoriul regiunii transnistrene este stipulat că „Forma scrisă a limbii moldovenești în toate cazurile de utilizare se realizează prin alfabetul chirilic autentic. Impunerea grafiei latine limbii moldovenești duce la răspundere prevăzută de legislația în vigoare. Astfel, potrivit art.200³ din „codul local cu privire la contravențiile administrative” nerespectarea prevederilor „legii” cu privire la limbile vorbite poate fi sancționată cu amendă în mărime de 50 unități convenționale. Chiar dacă Promo-LEX nu a înregistrat sesizări privind atragerea la răspundere și sancționarea pentru această abatere, riscurile iminente au fost permanente și diverse pe parcursul ultimilor 20 ani.

Așadar, atestăm continuarea încălcării dreptului la educație în limba maternă pentru etnicii moldoveni, iar pentru populația de etnie ucraineană situația este la fel de gravă.

Deși în regiune locuiesc câte 1/3 de moldoveni, ucraineni și ruși, iar limbile lor sunt declarate „oficiale”, potrivit unor informații publice,²⁸ în regiunea transnistreană funcționează 124 școli ruse, 33 școli moldovenești, 14 școli mixte ruso-moldovenești, 2 școli ucrainene și 4 școli mixte ruso-ucrainene. Dintr-un număr total de 50000 copii din regiune, cca.40000 de copii

²⁸ <http://www.pridnestrovie-daily.net/gazeta/articles/view.aspx?ArticleID=23246>

învață în limba rusă, 8000 în limba moldovenească și 1000 în limba ucraineană.

Respectiv coraportul populației pe etnii în regiune este aproximativ același de circa 30%, însă după cum se vede coraportul școlilor pentru a asigura studierea în limba maternă este dramatic disproporționat. Deci dacă e să dăm crezare cifrelor vehiculate²⁹ de „ministrul” local al educației, atunci în regiunea transnistreană funcționează școli din care 75% școli ruse, 20% sunt școli moldovenești (alfabet chirilic) și doar cca 2% din ele sunt școli ucrainene și 2% școli moldovenești (alfabet latin).

La fel de gravă și discriminatorie este și situația în domeniul învățământului superior din regiune. Astfel dacă facem o analiză a planului de admitere³⁰ pentru anul de învățământ 2011 la universitatea locală din Tiraspol, observăm că au fost prevăzute 1696 locuri preplătite din buget. Din ele, 130 erau rezervate pentru grupele cu predare în limba moldovenească, ceea ce constituie 7,67% din totalul asigurat de la buget. Respectiv, mai categoric și mult mai gravă este situația cu predarea în limba ucraineană, fiind rezervate doar 15 locuri ceea ce constituie doar 0,89 % din totalul asigurat de la buget.

În acest fel, cifrele prezentate vorbesc de la sine și indică o tendință foarte clară de rusificare a populației din regiunea transnistreană, în special prin intermediul învățământului, fiind o practică ce continuă din perioada sovietică, însă cu o intensitate mult mai pronunțată în ultimii 20 ani în regiunea de est a Republicii Moldova.

Capitolul VIII.

Drepturile femeilor și violența în familie

În regiunea transnistreană violența în familie este tratată ca fiind o problemă privată și nu o problemă socială. Deoarece administrația regiunii nu se subordonează autorităților constituționale, Legea Republicii Moldova nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie³¹ nu se aplică în regiune, iar victimele violenței în familie, cetățeni sau rezidenți ai acestei regiuni nu beneficiază de protecție din partea statului.

Republica Moldova a ratificat mai multe convenții internaționale în domeniul drepturilor omului, printre care Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (CESCR)³² și Convenția ONU cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW)³³. Prin ratificarea CESCR, Statul a recunoscut necesitatea suportului familiei, art.10 al Pactului referindu-se inclusiv la fenomenul violenței domestice. Odată cu ratificarea Convenției CEDAW, Republica Moldova a condamnat discriminarea față de femei asumându-și obligația să „contribuie prin toate mijloacele adecvate și fără întârziere promovând politică de eliminare a discriminării față de femei” prin luarea unor măsuri prevăzute de art.2 al Convenției.

Recomandarea generală nr.19 emisă de către Comitetul CEDAW se referă la problema violenței față de femei, venind cu cerința către statele părți să ia măsuri pozitive pentru a elimina toate formele de violență împotriva femeilor³⁴. Această recomandare generală oferă exemple de violență în bază de gen, printre care se regăsește violența în familie, inclusiv bătaia, violul, alte forme de atacuri sexuale, forme de violență mentală și de alt gen, care sunt perpetuate datorită atitudinilor tradiționale.

Conform Recomandării Generale nr.19, violența bazată pe gen „cuprinde acțiuni care produc daună sau suferință fizică, psihică sau sexuală, amenințări pentru astfel de acțiuni,

²⁹ <http://www.olvia.idknet.com/edic.html>

³⁰ http://www.spsu.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=564:-2011-&catid=27:2011-02-18-08-43-47&Itemid=138

³¹ Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, nr. 45-XVI, din 1 martie 2007, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 55-56/178, 18 martie 2008. Legea a intrat în vigoare la 18 septembrie 2008, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=327246>

³² Ratificat de către Parlamentul Republicii Moldova prin Hotărârea nr.217-XII din 28 iulie 1990.

³³ Ratificată de către Parlamentul Republicii Moldova conform Hotărârii nr. 87-XII din 28 aprilie 1994, în vigoare pentru Republica Moldova din 31 iulie 1994.

³⁴ Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor, Recomandarea generală nr. 19, Violența față de femei, sesiunea a unsprezecea, 1992.

constrângeri și alte privări de libertate”. Totodată, recomandarea menționează faptul că obligația statelor părți de a proteja persoanele de violența de gen nu se limitează la cazurile de violență comise de către/sau în numele statului. Statele părți „pot fi responsabile pentru acțiuni private, în cazul în care ele eșuează să acționeze cu suficientă diligență pentru a preveni încălcările drepturilor sau pentru a investiga și sancționa actele de violență, precum și pentru a acorda despăgubiri”.

Odată cu adoptarea Legii nr.5 din 2006 privind asigurarea șanselor egale între femei și bărbați³⁵ Republica Moldova a realizat un important pas în crearea cadrului legal și instituțional pentru asigurarea egalității de gen și constituirea unui sistem eficient de abordare a violenței față de femei.

În baza recomandărilor Comitetului CEDAW, la 01 martie 2007 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, intrată în vigoare din 18 septembrie 2008. Conform prevederilor art.2 al respectivei legi, violența în familie este definită drept: „orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare sau de apărare a unor alte persoane, manifestată fizic sau verbal, prin abuz fizic, sexual, psihologic, spiritual sau economic ori prin cauzare de prejudiciu material sau moral, comisă de un membru de familie contra unor alți membri de familie, inclusiv contra copiilor, precum și contra proprietății comune sau personale”. Important este că prevederile Legii 45 se extind și asupra concubinilor (în condiția conlocuirii lor), astfel, Legea oferind protecție „membrilor familiei” atât în cadrul relațiilor oficiale, cât și în cadrul celor neoficiale. Mai mult decât atât, începând cu 03 septembrie 2010, violența în familie este incriminată în art.201¹ Cod Penal al Republicii Moldova, agresorul riscând, în funcție de gravitatea faptei până la 15 ani de închisoare.

Conform prevederilor legale ale Republicii Moldova, în prezent se poate obține o ordonanță a victimelor violenței în familie atât în procedură civilă, cât și în procedură penală, instanță a de judecată pronunțându-se printr-o încheiere asupra unei astfel de cereri, în termen de 24 de ore de la înregistrarea ei.

Deoarece administrația separatistă nu aplică normele constituționale ale Republicii Moldova, în regiunea transnistreană nu există practic mecanisme sau norme privind prevenirea și combaterea violenței domestice. În asemenea situații, victimele violenței de familie nu beneficiază de protecție. Ele nu dispun de un recurs efectiv în fața instanțelor naționale, a organelor de drept sau altor instituții de resort. Or, dacă victimele violenței în familie, de principiu, ar putea să se adreseze pentru obținerea unei ordonanțe de protecție în instanțele judiciare, aceste măsuri de protecție nu vor putea fi executate în partea de est a Republicii Moldova, din lipsa controlului efectiv asupra acestui teritoriu.

În perioada 2009-2011, o organizație locală³⁶ a efectuat studii sociologice privind violența domestică în regiune. Potrivit datelor acestor studii, fiecare a patra femeie din regiune a fost supusă violenței fizice și economice în familie. Studiile mai arată că 35,7% din toate femeile chestionate au fost supuse violenței fizice de către bărbați. De asemenea, potrivit datelor acestor studii, în principal femeile sunt supuse violenței psihologice, fizice și sexuale. În majoritatea cazurilor violența în familie rămâne nepedepsită. 79,9% din femeile supuse violenței în familie nu au solicitat îngrijire medicală; 75,4% din femei nu au reclamat abuzurile la miliție; 81,5% din femei nu le-au povestit rudelor sau prietenilor despre problemele lor.

Totodată, conform datelor “ministerului local de interne” din regiune, peste 60% din toate cazurile de omor au loc în familie.

De asemenea, conform unui alt studiu realizat de către o altă organizație locală³⁷, 40% din copiii chestionați au fost martori ai actelor de violență în familie. Dintre acestea, 56,3% au fost martorii actelor de violență psihologică, 23,4% au fost martori ai actelor de violență

³⁵ Legea privind asigurarea șanselor egale pentru femei și bărbați, Nr. 5-XVI, din 09 februarie 2006, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 47-50/200, 24 martie 2006.

³⁶ Declarație de presă, disponibilă pe pagina: <http://nr2.ru/pmr/367162.html>

³⁷ Declarație de presă, disponibilă pe pagina: <http://www.nr2.ru/pmr/370205.html>

fizică, 15,6% - martori ai actelor de violență economică și 4,7% - martorii violenței ei sexuale.

În același timp, 32% dintre respondenții copii au mărturisit că au fost victime ale violenței ei în familie. Cu toate acestea, experții organizației au menționat că numărul copiilor-victime ale violenței ei în familie este mai mic comparativ cu numărul copiilor-martori ai actelor de violență în familie.

La nivel local, în regiune, nu există o lege specială menită să protejeze victimele violenței în familie sau să prevină fenomenul violenței domestice, după cum nu există nici instituția de ocrotire și asistență a victimei violenței de familie. Astfel, cazurile care implică violența în familie sunt tratate și pedepsite în baza prevederilor „Codului local Penal” sau „Codului local al Contravențiilor Administrative”, de exemplu prin prisma prevederilor referitoare la omor, vătămări grave sau medii ale integrității corporale sau a sănătății, atentat la viață și altele.

Cazul victimelor, de regulă, se finalizează fie cu izolarea făptuitorului pe un anumit termen, în dependență de gradul și consecințele leziunii, fie cu determinarea la împăcare sau cu părăsirea domiciliului de către victime. Majoritatea victimelor ezită să apeleze după ajutorul organelor locale, ținând cont de specificul interogărilor, de ignoranța, precum și umilința în fața anchetei și a procesului „judiciar”.

Unul dintre multiplele cazuri de violență în familie din regiune³⁸ a avut drept victimă fosta soție a agresorului, care deși este divorțată de acesta, este nevoită să locuiască cu fostul soț în același imobil. Într-un moment de furie, agresorul, printre insultele aduse victimei, i-a aplicat acesteia lovituri fizice care au finalizat cu lovirea victimei cu un topor, în timp ce o amenința cu moartea. Victima a reușit să fugă la vecini, de unde a chemat poliția. Agresorul a fost reținut, iar în privința acestuia, conform calificării „organelor de anchetă” urma să fie intentat dosar penal în baza infracțiunii de „amenințare cu omor sau cauzarea de vătămări grave a sănătății” prevăzută de „Codul local Penal”, care prevede pedeapsa cu închisoarea de până la 2 ani.

Or, în baza prevederilor constituționale, pentru fapta săvârșită, agresorul urma să fie atras la răspundere penală în baza art.201¹ alin. (3) Cod Penal, riscând până la 15 ani de închisoare. Mai mult decât atât, în cazul în care agresorul ar fi fost eliberat din arest administrativ până la definitivarea anchetei penale pe cazul dat, victima ar fi avut posibilitatea înaintării unei cereri de eliberare a ordonanței ei de protecție pe un termen de până la 3 luni. Până în prezent, nu a fost emisă nici o ordonanță de protecție pentru victima violenței de familie din regiunea transnistreană.

Violența în familie rămâne una dintre cele mai grave probleme ale drepturilor omului în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană.

Capitolul IX.

Drepturile copilului

În 1989, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat Convenția cu privire la drepturile copilului, care a devenit rapid cel mai ratificat tratat din istorie, fiind ratificat de aproape toate statele lumii, inclusiv și de Republica Moldova la 12 decembrie 1990. Din acel moment, Guvernul RM trebuie să se asigure permanent că fiecare copil se bucură de toate drepturile înscrise în Convenție, fără nici o excepție.

În ciuda acestor angajamente internaționale, autoritățile constituționale s-au arătat neputincioase în ceea ce privește realizarea și asigurarea drepturilor pentru copiii din regiunea transnistreană. Acestea, nu deținem statistici cu privire la numărul copiilor născuți, abuzați, traficați, sau abandonați în regiune. Or, neexercitarea controlului efectiv asupra spațiului de est nu reprezintă scuza, deoarece interesele copiilor în lumina obligațiilor pozitive, urmează a fi tratate cu superioritate. De asemenea, autoritățile nu trebuie să mizeze doar pe activitățile desfășurate de societatea civilă și organismele internaționale în regiune, asumându-și și rolul de

³⁸

Articol publicat în presă, disponibilă pe pagina presă, disponibilă pe pagina <http://pmrinform.com/ru/news/20111228/01853.html>

monitorizare. Din contra, acestea urmează să întreprindă măsuri concrete și i promte.

În rapoartele anterioare, Promo-LEX a sesizat autoritățile despre problemele nedocumentării copiilor din regiune cu acte de identitate naționale. Problema respectivă, persistă și la moment. Astfel, sute de copii născuți în regiunea transnistreană rămân nedocumentați, neluându-se la evidență de către autoritățile constituționale. De altfel, acestea sunt în imposibilitate de a identifica, monitoriza, asista și a asigura drepturile copiilor pe teritoriul R.Moldova. Potrivit unor statistici locale, în regiunea transnistreană locuiesc cca 100 de mii de copii. Dintre ei, cca 1586 sunt fără îngrijire părintească, orfani – 408, orfani social – cca 600 și copii cu dizabilități cca 1715. Peste 4000 de copii din regiune au nevoie de îngrijire completă și permanentă.³⁹ Mulți copii, din cauza situației dificile din familie, nu frecventează sau abandonează școlile. Aceste statistici, deși neoficiale, arată că în regiune există probleme serioase la capitolul protecției sociale a copiilor.

În același timp, autoritățile constituționale abilitate și-au declinat totalmente responsabilitățile față de acordarea sprijinului social, prin alocarea și indemnizarea copiilor. Argumentul autorităților naționale/centrale este că toți copiii din regiune sunt deja protejați social de administrația regională. În acest sens, este relevant cazul familiei S. din r.Grighoropol.⁴⁰

Dna S este originară din Grighoropol și mamă a 4 copii minori. Soțul ei se află într-un „penitenciar” din regiune. Ea s-a adresat cu o cerere autorităților constituționale (Casa Națională de Asigurări Sociale) pentru stabilirea și achitarea indemnizației pentru copii săi, conform legislației RM. Casa Națională a refuzat achitarea indemnizațiilor pentru copiii minori (toți cetățeni ai RM) pe motivul că respectiva domiciliază în teritoriul aflat sub controlul structurilor separatiste din Transnistria. S. a depus o acțiune în judecată, care a fost respinsă greșit de Curtea Supremă de Justiție pe aceleași motive.⁴¹ La 4 ianuarie 2012, juriștii Promo-LEX, în interesele familiei S. au expediat o plângere la CtEDO în care au acuzat Guvernul RM de violarea art.6,8,13,14, art.1 din Protocolul 1 al Convenției Europene. Reclamanta a invocat faptul că a fost discriminată pe motiv de domiciliu în raport cu dreptul său la indemnizația pentru creșterea copiilor. Ea susține că, legislația RM privind protecția socială nu a condiționat plata dreptului la indemnizație de îndeplinirea condițiilor obligatorii de domiciliere în teritoriul controlat de autoritățile constituționale, ceea ce a dus la un tratament diferit între persoane aflate în situații identice.

O altă problemă identificată în perioada de monitorizare, este lipsa autorităților tutelare constituționale în regiune, responsabile de organizarea tutelei, înregistrarea adopțiilor, etc. Conform art.35 Cod civil al RM, tutela asupra copiilor se instituie de autoritățile tutelare, care sunt autoritățile administrației publice locale de la domiciliul persoanei. *De jure*, tutela instituită de administrațiile regionale nu au efect juridic pe întreg teritoriul R.Moldova. Astfel, tutorii sunt în imposibilitate să perfecteze acte de identitate pentru tutelari, în special să le apere drepturile și interesele lor legitime. Prin urmare, tutorii sunt nevoiți să se adreseze în instanțele de judecată constituționale pentru a constata/recunoaște faptul instituirii tutelei. Dar și aici este o problemă. Instanțele de judecată nu sunt în drept, conform legii să decidă asupra tutelei instituite în baza unor acte ilegale emise de administrațiile regionale. Mai mult, atât tutela, cât și deciziile de decădere din drepturile părintești a părinților biologici sunt ilegale, ca fiind emise de organe și instanțe ilegale.

Astfel, doar la judecătoria Bender pe parcursul anului 2011 au fost examinate 57 dosare privind respectarea unor drepturi ale copilului (spre exemplu încuviințarea adopției, determinarea locului de trai al copilului, decăderea din drepturile părintești și constatarea faptului instituirii tutelei), în care era obligatorie prezența autorității tutelare. În anul 2012 pe rolul judecătoriei Bender deja sunt alte 50 cauze de același gen. O situație similară se atestată și la judecătoriile

³⁹ <http://www.radiopmr.org/programs/1818/>

⁴⁰ <http://www.europalibera.org/content/article/24482869.html>

⁴¹ <http://www.csj.md/admin/public/uploads/Dosarul%20nr.%203r-820-11%20%C5%9Eutac%20vs%20CNAS.pdf>

Grigoriopol, Rîbnița, Slobozia. Autoritățile competente, au soluționat sporadic și ocazional problemele apărute, spre exemplu la Judecătoria Bender în calitate de autoritate tutelară pe parcursul anului 2011 a participat secția de Asistență Socială și Protecție a Familiei din raionul Anenii Noi, care a refuzat însă pe parcursul anului 2012 să se prezinte în instanță pe motiv de încălcare a competenței teritoriale.

Aceeași problemă este și la adopția copiilor.⁴² Părinții adoptivi sunt nevoiți să se adreseze cu cereri către instanțele de judecată constituționale, pentru a soluționa repetat procedura de adopție. Însă, în cazurile când copiii au împlinit vârsta majoratului, este imposibil de a constata faptul înregistrării adopției, deoarece aceasta nu a avut loc conform legislației R.Moldova. Problemele sus-menționate au fost sesizate Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei de către Judecătoria mun.Tighina, însă lucrurile au rămas neschimbate.

Menționăm și despre cazurile de abuz fizic/psihologic și sexual asupra copiilor din regiune. Potrivit unei organizații locale, din 160 copii intervievați, 77 au fost abuzați în instituțiile de învățământ, 64 au afirmat că au fost martori ai violenței psihologice în familie, 51 copii au spus că au fost agresați în familie.⁴³ O „lege locală specială” privind protecția copiilor împotriva abuzurilor fizice, psihice, sexuale sau violenței ei domestice nu există în regiune. De altfel, acțiunile respective sunt apreciate conform calificării generale ale dreptului penal și administrativ, fenomenul ca atare, luând amploare.

Deosebit de grav este și faptul că în regiune copii, în special cei cu dizabilități și nevoi speciale nu sunt protejați, nici în instituțiile specializate din regiune.

Astfel, pe parcursul a 3 ani de zile, un angajat al „ministerului local al apărării” de la Tiraspol a abuzat sexual continuu 3 minore cu dizabilități și mintale de la internatul psihoneurologic de la Tiraspol.⁴⁴ În 2011, agresorul a fost condamnat de instanțele din regiune cu privațiune de libertate. Însă, angajații și responsabilii din cadrul instituției respective au rămas nesancționați, continuându-și activitatea. Promo-LEX a sesizat organele procuraturii cu privire la faptele sus-menționate, solicitând pornirea urmăririi penale în temeiul art.172 Cod penal al Republicii Moldova. La 30 ianuarie 2012, Procuratura mun.Tighina a refuzat inițierea cauzei penale din lipsa faptului infracțiunii și din cauza situației politice. Ulterior, ordonanța procurorului a fost contestată, iar prin încheierea judecătorei mun. Tighina, procuratura a fost obligată să desfășoare cercetări suplimentare. Instanța a atenționat procuratura că, motivul invocat, este inadmisibil în lumina obligațiilor pozitive a Republicii Moldova garantate de art.1 al Convenției europene.

Considerăm că acest precedent judiciar va fi relevant în vederea identificării mecanismelor de protecție a copiilor din regiunea transnistreană. Cel puțin după 20 de ani de indiferență față de soarta și drepturile a sute de mii de persoane, sunt necesare acțiuni clare și ferme în vederea impunerii unor instrumente legale, credibile și eficiente de apărare a drepturilor omului în acest spațiu al Republicii Moldova.

Reieșind din constatările menționate mai sus, în vederea asigurării respectării drepturilor copilului considerăm oportun ca actorii vizați să întreprindă următoarele acțiuni:

- 1) Organizarea procesului de documentare a copiilor născuți în regiunea transnistreană, a celor neînregistrați. Facilitarea procedurilor de perfectare a actelor de naștere pentru copiii ai căror nașteri nu au fost înregistrate legal;
- 2) Efectuarea unui recensământ al copiilor din regiune. Crearea unei baze de date a copiilor aflați în dificultate, abuzați, cu nevoi speciale, cu dizabilități, agresați și traficați, etc;
- 3) Crearea autorității tutelare pentru regiunea transnistreană, responsabilă de organizarea / instituirea tutelei, evidențierea copiilor, reglementarea procedurii de adopție, etc;
- 4) Extinderea activităților ombudsmanului copilului din RM în regiunea transnistreană;
- 5) Asigurarea socială nediscriminatorie a copiilor din regiunea transnistreană;

⁴² Potrivit unor date regionale, în 2008 în regiune au fost adoptați – 17 copii, 2009 – 23 și în 2010 – 36 de copii.

⁴³ <http://novaiagazeta.org.ru/index.php?newsid=3357>

⁴⁴ <http://www.nr2.ru/pmr/363700.html>

- 6) Adoptarea unui sistem și mecanism eficient de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale locuitorilor regiunii transnistrene.

Capitolul X.

Drepturile recruților și ale militarilor

Pe teritoriul Republicii Moldova, contrar normelor dreptului internațional și legislației naționale, cetățenii Republicii Moldova sunt forțați să depună „jurământ” și să „servească” un regim anticonstituțional. Tinerilor din regiune, li se explică că vor îndeplini serviciul militar în structuri paramilitare și că de fapt sunt obligați și sau pot îndeplini serviciul militar în Federația Rusă, Ucraina sau Republica Moldova, dacă sunt cetățeni ai acestor state.

Astfel, art.11 al „constituției” locale,⁴⁵ declară că „forțele armate” ale regiunii sunt create pentru a apăra “suveranitatea și independența” locală, iar art.48 spune despre “obligația sfântă” a **fiecăruia** de a apăra regiunea separatistă.⁴⁶ Referințe la “obligația militară” a locuitorilor conțin practic toate normele regionale, iar în final, asigurarea respectării acestora are loc prin intermediul normelor punitive ale „codului penal local”.

Problema înrolării forțate, așa cum am menționat deja, nu este caracteristică doar pentru cetățenii Republicii Moldova din regiunea respectivă. Legislația locală „permite” **dubla cetățenie**, iar administrația regională, de asemenea „ex lege” consideră toți locuitorii permanenți ai regiunii drept „cetățeni locali”. În așa mod, locuitorii permanenți ai regiunii care dețin cetățenia Republicii Moldova, Ucrainei, Rusiei, etc., sunt înrolați în structurile paramilitare ilegale locale.⁴⁷

Potrivit normelor locale, perioada de „înrolare” în structurile paramilitare din regiune este de două ori pe an: 1 aprilie-10 august și 1 octombrie-30 decembrie (autoritățile constituționale efectuează înrolarea în perioada 1 mai-30 iunie și respectiv 1 noiembrie – 31 decembrie). În regiune, informațiile despre tinerii care urmează a fi luați sau sunt în “evidența militară”, sunt expediate serviciilor locale „de migrație”, „grăniceri” și „miliție”. Acestea, au obligația de a refuza solicitarea retragerii vizei de domiciliu pentru tinerii „recruți”, fapt ce le încalcă numeroase drepturi ale acestor tineri. În aceleași circumstanțe, o altă obligație a lor este de a supraveghea activitatea sau deplasarea tinerilor, ulterior fiind responsabili pentru „înrolarea” lor forțată.⁴⁸

*Doar în 2011 reprezentanții „serviciului” local de migrație au reușit înut la „posturile” locale de control 21 de persoane anunțate în căutare pentru „eschivarea” de la „înrolarea” în structurile paramilitare ilegale locale.*⁴⁹

Pentru eschivarea de la înrolare, tinerii cu vârsta de recrutare pot fi sancționați cu privațiune de libertate pe un termen de până la 2 ani, sau amendă de cca 500 euro, această pedeapsă fiind prevăzută de art.325 „codul penal local”.

În înțelesul legislației penale locale, „eschivarea” are loc prin: neprezentarea la citare la comisariatele militare; încălcarea regulilor de evidență militară; părăsirea regiunii în campaniile de înrolare; neinformarea comisariatelor militare despre strămutarea locului de trai/domiciliu; invocarea motivelor de confesiune și sau pacifiste, etc;

„Comisariatele militare” locale, în astfel de situații, sesizează „miliția” locală, care întocmește listele cu scopul de a identifica și stabili locul aflării persoanelor, care s-ar „eschiva” de la înrolare. De regulă, citațiile se înmânează strict persoanei care urmează să se prezinte la comisariatele militare. Practic, comisariatele militare se limitează doar la expedierea citațiilor prin poștă, fie le înmânează tinerilor în momentul luării în evidență militară primară (16-17 ani). Din această cauză, mulți tineri sunt prinși pe stradă, în școli, cluburi de noapte,

⁴⁵ <http://vsprm.org/?Part=216>

⁴⁶ Защита Приднестровской Молдавской Республики - священный долг для **каждого**. Законом устанавливается всеобщая воинская обязанность

⁴⁷ Art.1 al „legii” cu privire la serviciul militar obligatoriu stipulează că deținerea dublei cetățenii nu scutește cetățenii regiunii de obligațiunea militară în regiune

⁴⁸ <http://fms45.ru/2008/04/25/migracionnaja-sluzhba-i.html>

⁴⁹ <http://www.nr2.ru/pmr/374919.html>

conduși la secțiile locale de miliție, unde sunt informați despre un oarecare „dosar penal” pentru „eschivare de la înrolare”.

Odată „înrolați”, tinerii obțin statut de „militar” local, în termen de 1-2 săptămâni depun „jurământ militar”, fiind nevoiți să se acomodeze la programul de cazarmă. Atmosfera este una tensionată, înregistrându-se numeroase abuzuri și probleme în aceste structuri. Mulți tineri au reclamat cazuri de hărțuire (*dedovshchină*), cazuri de tortură și alte pedepse și tratamente crude, inumane sau degradante în structurile paramilitare din regiunea transnistreană (*incendierea pe corp a unor obiecte, lovituri după cap, flotări pe timp de noapte în curtea cazarmii, afundarea capului în WC, bătăi în diverse regiuni ale corpului, impunerea la munci nocive, estorcarea banilor, aflarea în tură mai mult de 3 zile fără întrerupere, strangulare, luarea produselor alimentare, etc*).

Pentru încălcarea disciplinei militare, militarii sunt izolați în celule (гауптвахты) de pe teritoriul „unității” structurilor paramilitare. Potrivit unui raport al ombudsmanului local, nici o încăpere nu corespunde standardelor internaționale sau cel puțin minime de detenție a persoanelor.⁵⁰ Condițiile din aceste instituții au creat o atmosferă similară cu situația din penitenciare. „Militarii” pot fi supuși arestului disciplinar pentru un termen de la 3-10 zile. După o vizită de monitorizare la o „unitate militară” din Râbnița, ombudsmanul local a constatat că încăperile de detenție a militarilor nu corespundeau normelor sanitare și igienice, spațiul îngust, lipsa unei izolații termice și a ventilației, murdărie, lipsa luminei, etc. În celule „comendaturii militare” de la Tiraspol, este la fel, antisanitarie, lipsesc paturi și așternuturi pentru dormit, iluminarea slabă, lipsește baia (doar apă rece, permisă o dată pe zi), WC-ul este în curte (arestații sunt scoși o singură dată pe zi la WC), suprapopularea este specifică (din cauza suprapopulării, arestații dorm pe rând, jos și nu se pot deplasa). Ca măsură disciplinară, arestații sunt impuși să stea doar în picioare pe parcursul zilei.

Mulți „militari în termen” nu rezistă tratamentului (relații neregulate, comportamentul ofițerilor, etc) la care sunt supuși, din care cauză părăsesc „unitatea militară”. Numai în 2011 s-au înregistrat 276 de „dezertori”, 121 fiind atrași la „răspundere penală”. Același raportor, menționează că pentru încălcarea relațiilor neregulate, în 2010 „procuratura locală militară” a inițiat 9 cauze penale.

O altă problemă gravă este înrolarea tinerilor bolnavi cu diverse patologii. Din informațiile furnizate de către unii beneficiari ai Promo-LEX, tinerii sunt intenționat examinați superficial. Fiecare al cincilea elev absolvă școala cu boli cronice, endocrine și malnutriție. Evident, aceștia nu pot fi înrolați, și urmează a fi declarați inapți în urma examenului medical sau amânați în tratament. Însă, după ce sunt examinați de așa-zisele comisii medico-militare, doar 19-20% din numărul total de recruți sunt declarați inapți în urma examenului medical.⁵¹

*C.S. din Râbnița este bolnav de rinichi. În urma examenului medical efectuat de către comisia medicală locală, el a fost însă declarat apt pentru serviciul militar și încorporat în „armata transnistreană”. Eforturile mamei de a demonstra inaptitudinea fiului au fost soldate cu eșec. Comandantul unității militare a asigurat-o pe mamă că fiul ei va fi eliberat imediat ce vor afla că starea lui de sănătate s-a înrăutățit.*⁵²

Potrivit unui alt caz documentat de Promo-LEX, un tânăr din Râbnița a fost supus unui examen medico-militar de către autoritățile constituționale. El a fost declarat inapt pentru serviciul militar. Între timp, o comisie medicală din Râbnița îl recunoaște apt pentru serviciul militar și îi expediază o citație pentru „încorporare”.

E.G. în iunie 2011 a fost încorporat în „armata” locală. Potrivit diagnozei medicale, tânărul suferea de: sclioză faza I, osteohondroză, lombalgie cronică, platfus în faza II. După

⁵⁰ http://ombudsmanpmr.org/doclady_upolnomochennogo.htm

⁵¹ <http://tv-pmr.com/news.php?id=11097>

⁵² Caz din practica Promo-LEX

*o săptămână de serviciu militar, E.G. s-a îmbolnăvit grav. A fost internat în unitatea sanitară timp de 2 luni, unde i-au fost administrate doar pastile analgezice. Până la sfârșitul acestei perioade, E.G. nu se putea deplasa, din cauza paraliziei la un picior.*⁵³

Situația din „armata transnistreană”, precum și lipsa unor garanții din partea autorităților constituționale, îi determină pe tineri să găsească măsuri alternative pentru a evita „înrolarea” (mituirea, imitarea bolii, părăsirea regiunii, etc.). Însă, organele represive din regiune se orientează rapid și de cele mai multe ori îi sancționează drastic pe unii, pentru a-i intimida pe alții.

*Cel puțin 8 tineri rămân „anunțați în căutare” de organele locale de drept, iar alți 17 - de procuratura locală pentru eschivarea de la încorporare. Instanțele locale de judecată au examinat în 2009 peste 239 de dosare penale pentru „infracțiuni militare”. Anual, peste 400 de tineri se eschivează de la încorporare, alegând să facă studii în Chișinău, a menționat într-un comunicat de presă, ministrul local al apărării.*⁵⁴

Serviciul civil (de alternativă) este interzis de către administrația regională, deși tinerii cetățeni ai RM beneficiază de acest drept conform legislației naționale. Astfel, tinerii cu convingeri pacifiste, religioase sau umaniste sunt obligați să îndeplinească „serviciul militar” într-o structură paramilitară ilegală și contrar convingerilor lor. În cazul în care refuză „înrolarea”, ei sunt amendați sau „condamnați” la închisoare, fie anunțați în căutare pentru „eschivarea” de la îndeplinirea serviciului militar.

S.V. din or. Tighina a refuzat semnarea ordinului de chemare la înrolarea în „armata transnistreană” din cauza convingerilor religioase. El a fost amendat cu cca. 1300 USD pentru refuzul executării „serviciului militar”.

Cu toate acestea, chiar dacă sunt „sancționați penal” pentru refuzul de înrolare, aceștia sunt chemați repetat la „comisiile locale de încorporare”. Mai mult, „deciziile” de condamnare a persoanelor pentru refuzul înrolării din motive religioase, pacifiste sunt anunțate public pentru a intimida restul populației.⁵⁵

Deși în regiunea transnistreană sunt înregistrate mai multe culte religioase (Biserica Ortodoxă, Martorii lui Iehova, Biserica Luterană, etc), membrii acestora se confruntă cu grave probleme în campania de încorporare, fiind impuși să îndeplinească serviciul militar în favoarea unui regim ilegal. Autoritățile constituționale nu au înregistrat eforturi substanțiale în vederea apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale acestor tineri și comunități.

„Legislația” locală prevede scutirea „cetățenilor” de „serviciul militar” în cazul în care aceștia au executat serviciul civil pe teritoriul altui stat. Totuși, au fost înregistrate cazuri de înrolare a tinerilor care au executat acest serviciu, fie livretele acestora au fost rupte intenționat de comisarul raional, etc. Exercițarea serviciului civil, în regiune, nu este un motiv de scutire de la serviciul militar.

Inițierea proceselor judiciare împotriva „comisiilor de încorporare” și/sau „comisiei republicane” au condus la respingerea acțiunilor tinerilor cu convingeri pacifiste, religioase, etc. Argumentul de bază al „instanțelor” locale este nerecunoașterea serviciului civil de către „constituția” regiunii.

Într-o situație delicată sunt rezerviștii Forțelor Armate ale Republicii Moldova, rezidenți ai regiunii transnistrene. Aceștia, sunt forțați să se „înroleze” și în structurile paramilitare. În special, este vorba despre tinerii care au studiat în alte regiuni ale țării și au executat cursuri de pregătire militară la catedrele militare ale instituțiilor respective de învățământ. Pentru a descuraja fenomenul, administrația separatistă nu acceptă, confiscă sau distruge livretele militare eliberate de către autoritățile constituționale. În același timp, unii

⁵³ <http://profvesti.org/2011/10/01/6578/#comment-1528>

⁵⁴ http://www.prokuror-pmr.org/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=0&Itemid=4636

⁵⁵ <http://www.nr2.ru/pmr/271760.html>

angajatori din regiune nu angajează tineri, care prezintă livrete militare eliberate de către autoritățile constituționale, iar administrația locală refuză luarea lor în evidență la domiciliul unde s-au născut și au locuit cu părinții.

Reieșind din constatările menționate mai sus, în vederea asigurării respectării drepturilor recruților și militarilor considerăm oportun ca actorii vizați să întreprindă următoarele acțiuni:

1. Elaborarea unor programe de informare a populației din regiune cu privire la drepturile și obligațiile lor constituționale, inclusiv militare;
2. Crearea unui Centru militar pentru regiunea transnistreană, responsabil de asigurarea evidenței militare, soluționarea problemelor recruților din zona de est a țării, etc;
3. Luarea în evidența militară a tinerilor din regiunea transnistreană la prima lor documentare cu acte de identitate naționale, de subdiviziunile Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicației în colaborare cu Ministerul Apărării;
4. Expedierea citațiilor pentru trecerea comisiilor medico-militare tinerilor rezidenți ai regiunii transnistrene, conform adreselor de domiciliu deținute de IS „CRIS Registru” în perioada 1 septembrie – 1 ianuarie;
5. Eliberarea adeverințelor de recrut tinerilor din regiune la momentul trecerii examenului medical;
6. Modificarea pct.9 a livretului militar eliberat pentru cetățenii din stînga Nistrului care au îndeplinit serviciul militar la catedrele militare cu înscrierea mențiunii: **SERVICIUL MILITAR ÎNDEPLINIT** conform art.5 a Legii RM nr.1245 din 18.07.2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea patriei;
7. Înrolarea cetățenilor apti de serviciul militar din regiunea transnistreană în Forțele Armate ale RM;
8. Inițierea cauzelor penale pe faptul organizării și conducerii formațiilor paramilitare ilegale din stînga Nistrului și atragerea la răspundere a persoanelor vinovate.
9. Adoptarea unui sistem și mecanism eficient de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale locuitorilor regiunii transnistrene.

Capitolul XI.

Cauze din regiunea transnistreană în atenția Curții Europene a Drepturilor Omului

Cereri comunicate guvernelor pârâte:

1. La 23 august 2011, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a decis examinarea prioritara a cauzei **Eriomenco v. Moldova și Federația Rusă**, dosar nr.42224/11 depusă la Curte la 01.07.2011 de către juriștii Asociației „Promo-LEX”.

În cauza **Eriomenco v. Moldovei și a Rusiei**⁵⁶, reclamantul este Vitalie Eriomenco, cetățean al Republicii Moldova și locuiește în Slobozia. Potrivit constatărilor CtEDO:

Despre arestarea reclamantului și pretinsul transfer al proprietății sale.

Reclamantul este un om de afaceri în regiunea transnistreană. De asemenea dânsul este co-fondator și director la mai multe societăți cu răspundere limitată cu sediul în regiunea transnistreană. Partenerul său principal de afaceri, împreună cu care a fondat o societate comercială este V.P.

Potrivit reclamantului, el a fost arestat la 29 martie 2011 în jurul orei 9 dimineață de către miliția transnistreană. Milițienii erau cu încă două persoane, A. și R., care au venit să efectueze un audit la cererea lui V.P. la una din societăți. După rețineri, reclamantul a fost umilit și intimidat de milițieni, inclusiv și de A. și R. cu scopul de a fi obligat să cedeze toate proprietățile sale lui V.P., inclusiv părțile sale sociale la societățile comerciale, sau să-i achite lui V.P. suma de 1 milion de dolari SUA. Reclamantul a fost transportat la sediul Direcției Crimei economice din cadrul „ministerului de interne” din regiunea Transnistreană, unde a fost acuzat că a estorcat bani de la V.P. Timp de 10 ore cât se afla în arest, reclamantul pretinde că a fost maltratată și amenințat cu moartea de către colaboratorii direcției în cauză. Asistența

⁵⁶ <http://lhr.md/news/285.html>

medicală nu i-a fost acordată. Reclamantul nu a putut să-și informeze familia despre arestarea sa, nici să contacteze vreun avocat. Pe parcursul zilei de 29 martie 2011 dânsul nu a primit hrană și apă.

În aceeași zi de 29 martie 2011, autoritățile transnistrene au efectuat o percheziție la domiciliul reclamantului, o casă din raionul Slobozia și respectiv au început să sechestreze imobilul. Fiul minor al reclamantului a fost expulzat din casă fiind în imposibilitatea de a se întoarce pentru a-și recupera lucrurile. Fiul reclamantului la moment locuiește cu rudele.

La 29 martie 2011 la miezul nopții, reclamantul a fost transferat într-un izolator de detenție preventivă din regiunea Transnistreană. El afirmă că maltratarea a continuat și aici. Dânsul a fost forțat să semneze la 3 și 5 aprilie 2011 procese-verbale datate cu 29 martie 2011, prin care reclamantul cedează lui R. partea sa socială pe care o deține în societățile comerciale. Potrivit unei scrisori din 7 iunie 2011 a „ministerului justiției” din regiunea Transnistreană, la 30 martie 2011 în registrul persoanelor juridice au fost introduse modificări prin care a fost desemnat un nou director al societăților comerciale în persoana lui R.

Despre condițiile de detenție și starea de sănătate a reclamantului.

Potrivit reclamantului, acesta a fost deținut în izolatorul de la Tiraspol de la 29 aprilie până la 17 mai 2011. Se pare că la momentul introducerii prezentei cereri, dânsul încă se afla în detenție. Reclamantul susține că a fost plasat într-o celulă cu dimensiunile de 2,5 x 5 m împreună cu alte opt persoane. Celula se afla într-un subsol, fără acces la lumina naturală, ventilație și aer curat (deținutul îi fumau în continuu); persista un miros de transpirație și mușcăi; umiditatea era ridicată; vecheurile din celulă erau într-o stare deplorabilă și degajau un puternic miros al deșeurilor umane; podeaua era din beton și neacoperită; nu existau produse de igienă; în celulă exista o chiuvetă ruginită care în care picura apa permanent. Apa era ruginită și deținutul îi erau nevoiți să o bea. Deținutul îi își spălau rufe și le uscau în aceeași celulă. Era imposibil de dormit din cauza supraaglomerării și a prezenței insectelor. Reclamantul făcea duș o dată pe săptămână. Din cauza condițiilor neigienice reclamantul s-a infectat la picioare. Plimbările în aer liber erau limitate la o oră pe zi. În primele zile ale detenției sale reclamantul nu a primit hrană din cauza lipsei unei decizii de plasare în arest provizoriu. Deținutul îi împărțeau hrana cu reclamantul. Hrana era de proastă calitate și imposibil de mâncat. Reclamantul afirmă că a pierdut 5 kg în greutate în timp de 10 zile de detenție.

Potrivit actelor prezentate de reclamant, dânsul suferă de hipertensiune arterială, insuficiență cardiacă respiratorie, ulcer duodenal, prostatită și hernie. El pretinde că starea lui de sănătate s-a înrăutățit în detenție.

Conform unei scrisori din 30 mai 2011, centrul de asistență medicală și reabilitare socială pe lângă „ministerul justiției” din regiunea Transnistreană a informat avocatul reclamantului că ultimul urmează să fie internat într-un spital pentru o intervenție chirurgicală, ceea ce a fost imposibil la acel moment. La 8 iunie 2011, reclamantul a fost spitalizat. Centrul de reabilitare MEMORIA a expediat în adresa „autorităților” din regiunea Transnistreană un șir de solicitări de prezentare a tuturor documentelor medicale în privința reclamantului.

Între timp, părinții reclamantului au adresat autorităților competente mai multe cereri pentru a le permite vizita cu fiul său. Potrivit unei scrisori din 17 iunie 2011, șeful direcției crimei economice de la „ministerul de interne” din regiunea Transnistreană a informat părinții că vizita cu fiul său este inoportună.

Despre procedurile legate de arestare a reclamantului.

Potrivit unei hotărâri din 1 aprilie 2011, judecătoria de la Tiraspol a dispus plasarea reclamantului în arest preventiv pentru o perioadă de 60 zile. Instanța a invocat faptul că reclamantul ar fi comis o infracțiune deosebit de gravă. De asemenea, a menționat că reclamantul nu avea o reputație bună la locul de muncă, că deține cetățenia unui alt stat, Republica Moldova, și că nu este un rezident permanent al regiunii Transnistrene. Instanța a mai notat că perioada de 60 zile urmează a fi calculată de la data de 29 martie 2011, ora 19.00.

Reclamantul a atacat hotărârea și printr-o decizie definitivă din 8 aprilie 2011, instanța supremă a regiunii Transnistrene a menținut soluția instanței inferioare.

La 26 mai 2011, judecătoria Tiraspol a prelungit arestul preventiv a reclamantului până la

29 iulie 2011, motivând că este necesar de a mai efectua careva măsuri de investigație. Printr-o decizie definitivă din 3 iunie 2011, instanța supremă a menținut hotărârea din 26 mai 2011.

Despre sesizarea altor autorități decât cele din Transnistria.

La date diferite, părinții reclamantului au expediat mai multe scrisori autorităților din Republica Moldova, Ucraina și Federația Rusă denunțând situația fiului său. De asemenea, au contactat mai multe ambasade europene.

Potrivit unei scrisori din 31 mai 2011, Ambasada Ucrainei în Republica Moldova a informat părinții reclamantului că plângerile sale urmează a fi expediate autorităților din Transnistria deoarece reclamantul nu este cetățean al Ucrainei.

Potrivit unei scrisori din 7 iunie 2011, Procuratura Generală a Republicii Moldova a informat părinții reclamantului că a fost pornită urmărirea penală în ceea ce privește privarea ilegală de libertate a fiului lor.

Potrivit unei scrisori din 7 iunie 2011, Procuratura Federației Ruse a informat părinții reclamantului că jurisdicția Rusiei nu se extinde asupra acestui teritoriu și că plângerea urmează a fi expediată procuraturii din Republica Moldova.

Potrivit unei scrisori din 27 iunie 2011, Procuratura raionului Dubăsari a informat-o pe mama reclamantului că autoritățile moldovenești nu au posibilitatea să intervină în Transnistria pentru a proteja drepturile cetățenilor săi și a mai adăugat că Republica Moldova a formulat rezerve la momentul ratificării Convenției Europene pentru drepturile omului în virtutea cărora nu intenționează să-și asume responsabilitatea pentru omisiunile și faptele autorităților din Transnistria.

Reclamantul se plânge de condițiile sale de detenție și de absența asistenței medicale pe durata detenției. Reclamantul pretinde că privarea sa de libertate nu a fost efectuată conform prevederilor legale și că instanțele care s-au pronunțat asupra arestării sale nu au fost competente să o facă. De asemenea, el se mai plânge că deciziile acestor instanțe nu sunt suficient de motivate. Reclamantul afirmă că percheziția ilegală efectuată la domiciliul său și sechestrarea lucrurilor sale, precum și refuzul autorităților din regiunea Transnistreană de a primi vizite de la familia sa, i-a violat dreptul la respectarea vieții private și a familiei. Vitalie Eriomenco pretinde că dreptul său la un recurs individual a fost încălcat de administrația din regiunea Transnistreană pe motivul imposibilității familiei sale de a comunica cu dânsul și din cauza că avocatul său a fost în imposibilitatea de a accede la dosarul său, inclusiv și la fișă medicală din izolatorul de detenție. Mai mult ca atât reclamantul se plânge de percheziționarea ilegală a domiciliului său și de transmiterea patrimoniului său unor terțe persoane, precum și de lipsa unui recurs intern efectiv.

2. La 12 decembrie 2011, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a comunicat autorităților Republicii Moldova și Federația Rusă o nouă cauză din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, Elișov c. Moldova și Rusia (Nr. 64075/11) depusă la 10 iulie 2011⁵⁷.

Potrivit constatărilor CtEDO, Eduard Elișov, cetățean al Federației Ruse, medic și locuitor al or. Tiraspol, este deținut din august 2008 în condiții inumane într-o „închisoare” din regiunea transnistreană, iar viața sa este pusă în pericol din cauza unor boli netratate și a lipsei asistenței medicale adecvate.

Eduard Elișov are stabilit gradul trei de invaliditate, iar din 20 iulie 2010 și până în prezent el este deținut în secția chirurgie a unui Centrul de Tratament și Reabilitare în detenție din Tiraspol. Elișov suferă de tensiune arterială, ischemie cronică a inimii, deformare post-traumatică de gradul trei a genunchiului, ce au condus la disfuncții locomotorii. Astfel în cei doi ani de detenție Eduard Elișov a slăbit cu 16 kg, a suferit o deteriorare semnificativă a danturii, a pierdut parțial vederea și nu se poate deplasa normal.

Deoarece „penitenciarele” din regiune nu dispun de medicamente, acestea au fost procurate și transmise de către soția sa, iar ulterior Centrul de Reabilitare a Victimelor Torturii din Chișinău l-a asigurat cu medicamentele necesare și a oferit asistență complexă de reabilitare familiei acestuia.

⁵⁷ <http://promolex.md/index.php?module=news&item=790>

Pe lângă starea gravă de sănătate și condițiile de detenție sunt inumane. Eduard Elițov este deținut într-un spațiu de 12.5 m² împreună cu alte 7-8 persoane. Celula este umedă și lipsită de ventilație, fără lumină solară, apă potabilă și plină de insecte, iar alimentele sunt de cele mai multe ori necomestibile. De asemenea, timp de mai bine de un an lui Elițov i-au fost interzise întrevederile cu soția.

În fața Înaltei Curți reclamantul pretinde încălcarea art.2 din Convenție (dreptul la viață), art.3 (Interzicerea torturii), art.5 para.1 (Dreptul la libertate și la siguranță), art. 8 (Dreptul la respectarea vieții private și de familie) și a art.13 (Dreptul la un recurs efectiv).

În ambele cazuri menționate mai sus, victimele sunt reprezentate în fața CtEDO de către juriștii asociației „Promo-LEX”.

Hotărâri pronunțate.

La 15 noiembrie 2011 CtEDO a pronunțat hotărârea pe cauza *Ivanțoc și alții c. Moldovei și Rusiei* (cererea nr. 23687/05)⁵⁸. Potrivit hotărârii reclamanții Andrei Ivanțoc, Tudor Popa, Eudochia Ivanțoc și Victor Petrov sunt de naționalitatea Republicii Moldova și născuți în 1961, 1963, 1963 și respectiv 1988. Dl Ivanțoc deține și cetățenia României. La momentul depunerii cererii, primii doi reclamanți erau deținuți la Tiraspol și respectiv Hlinaia. Andrei Ivanțoc a fost eliberat la 2 iunie 2007, iar Tudor Popa la 4 iunie 2007. Al treilea reclamant este soția primului reclamant. Ea este șomeră și locuiește în Chișinău. Al patrulea reclamant este fiul lui Tudor Popa, este student și locuiește în Chișinău.

A. Cererea nr. 48787/99 și hotărârea CtEDO din 8 iulie 2004

Faptele care au stat la baza cererii nr. 48787/99, incluzând conflictul armat Transnistrean din anul 1991-1992 până la sfârșitul anului 2003, au fost stabilite în cauza Ilașcu, Ivanțoc, Leșco și Petrov-Popa c. Moldovei și a Rusiei [MC], no. 48787/99, §§ 28-183, ECHR 2004 VII.

Primul și al doilea reclamant au fost deținuți până la eliberare, respectiv la 2 și 4 iunie 2007, în „Republica Moldovenească Transnistria” („RMT”).

La 9 decembrie 1993 primul și al doilea reclamant au fost condamnați de judecătoria supremă a „RMT” de diverse infracțiuni precum omor, distrugerea intenționată a bunurilor altei persoane și folosirea neautorizată și furtul munițiilor și a substanțelor explozibile. Ei au fost condamnați la 15 ani privațiune de libertate cu confiscarea bunurilor sale.

Prin hotărârea Marii Camere a Curții Europene a Drepturilor Omului, adoptată la 07 mai 2004 și pronunțată la 08 iulie 2004 pe marginea cererii nr.48787/99, Curtea a constatat că datorită colaborării dintre Federația Rusă și regimul separatist de la Tiraspol, asistenței acordate acestuia și contribuției soldaților ruși la reținerea și condamnarea primilor doi reclamanți, a fost angajată responsabilitatea Guvernului Rus pentru actele regimului separatist. Cu alte cuvinte, Curtea a constatat că primii doi petiționari se află sub jurisdicția Federației Ruse, în sensul articolului 1 al Convenției.

Curtea a mai notat în hotărârea adoptată la 07 mai 2004 că în circumstanțele concrete ale acelei cauze în temeiul Articolului 1 al Convenției exista obligația pozitivă a Guvernului Republicii Moldova de a întreprinde măsuri pentru respectarea drepturilor petiționarilor garantate de Convenție. Curtea a constatat că din mai 2001, în cadrul negocierilor oficiale, Guvernul Moldovenesc niciodată nu a încercat să pună în discuție chestiunea eliberării petiționarilor. Din acest considerent Curtea a constatat că Republica Moldova nu și-a onorat obligația pozitivă, care-i revine în temeiul articolului 1 al Convenției pentru violările care au avut loc din luna mai a anului 2001.

Curtea a constatat că a avut loc violarea articolului 3 al Convenției de către Federația Rusă din cauza maltratărilor și a condițiilor de detenție la care a fost supus Dl Ivanțoc, ce trebuie să fie calificate drept tortură în sensul Articolului 3 al Convenției. Marea Cameră a mai constatat că a avut loc violarea a Articolului 3 din Convenție de către Federația Rusă din cauza maltratărilor și a condițiilor de detenție la care a fost supus dl. Popa, ce trebuie să fie calificate drept tratamente inumane și degradante în sensul acestui articol. În lumina nerespectării

⁵⁸ <http://lhr.md/news/284.html>

obligației pozitive, apărute în temeiul Articolului 1 al Convenției, pentru violările care au avut loc din luna mai a anului 2001, Curtea a găsit vinovat și Guvernul Republicii Moldova pentru violări similare a Articolului 3 din Convenție.

Curtea a notat în privința reclamanților Andrei Ivanțoc și Tudor Popa:

- că detenția lor a fost una contrară Articolului 5 § 1 (a) CEDO, deoarece din moment ce reclamanții sunt încă în detenție, încălcarea poartă un caracter continuu, și că această conduită, care reprezintă o violare a acestei prevederi a fost imputabilă atât Federației Ruse de la 5 mai 1998, iar Moldovei din luna mai 2001.
- că orice continuare a detenției ilegale și arbitrară a celor trei reclamanți, în mod cert, ar avea drept rezultat o prelungire gravă a violării Articolului 5 al Convenției constatată de Curte și violarea de către statele pârâte a obligației lor în conformitate cu Articolul 46 § 1 al Convenției de a se conforma hotărârilor Curții, iar statele pârâte trebuie să întreprindă toate măsurile pentru a pune capăt detenției arbitrară a reclamanților care continuă să fie deținuți și să asigure eliberarea lor imediată.
- că persecuția, relele-tratamente și restricțiile la care a fost Dl Ivanțoc supus în timpul detenției constituie „tortură” în sensul Articolului 3 CEDO, iar Federația Rusă a fost responsabilă pentru tratamentul impus Dlui Ivanțoc începând cu 5 mai 1998 și Moldova a fost responsabilă pentru tratamentul inuman începând cu luna mai 2001.
- că condițiile dure de detenție experimentate de către Dl Popa pot fi calificate ca un tratament inuman și degradant în sensul Articolului 3 CEDO, că Federația Rusă a fost responsabilă pentru această violare începând cu 5 mai 1998, și că Moldova a fost responsabilă pentru această încălcare începând cu luna mai 2001.
- Curtea a obligat Federația Rusă și Moldova să plătească fiecărui reclamant suma de EUR 190,000 cu titlu de prejudiciu moral și a acordat suma de EUR 17,036 cu titlu de costuri și cheltuieli.

B. Responsabilitatea Statelor în sensul art. 1 CEDO după 8 iulie 2004.

Reclamanții s-au referit la un șir de fapte legate de responsabilitatea Statelor în sensul Articolului 1 CEDO după 8 iulie 2004, data la care a intrat în vigoare hotărârea în cauza Ilașcu și alții c. Moldovei și a Rusiei.

La 08 iulie 2004 Serviciul de presă al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Moldova a dat publicității un comunicat de presă în care se aducea la cunoștința publicului, printre altele, regretul Ministrului Moldovean de Externe în legătură cu tergiversarea de către Federația Rusă a retragerii trupelor sale de pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu deciziile Summit-ului de la Istanbul din 1999, fapt care ar fi dus la soluționarea definitivă a conflictului transnistrean.

La 09 iulie 2004 a.n. Ministerul de Externe al „RMT” a făcut o declarație de presă în legătură cu pronunțarea hotărârii Curții din 08 iulie 2004. În aceasta se menționează că Curtea a examinat cauza în mod superficial și tendențios. Conform acestei declarații „RMT” își manifestă indignarea profundă de hotărârea Curții și consideră imposibilă eliberarea anticipată a lui Tudor Popa și Andrei Ivanțoc.

La 01 august 2004 Republica Moldova a interzis importul și exportul mărfurilor din/în Transnistria și a solicitat Guvernului de la Kiev să facă același lucru.

Reclamanții au prezentat o informație factuală amplă legată de pretinsul suport politic asigurat de Federația Rusă a.n “RMT”.

Federația Rusă nu a comentat aceste fapte prezentate de reclamanți.

C. Detenția reclamanților Andrei Ivanțoc și Tudor Popa după 8 iulie 2004

Reclamanții s-au referit la un șir de fapte legate de condițiile în care Dl Ivanțoc și Dl Popa au fost deținuți de la 8 iulie 2004, dată la care a fost pronunțată hotărârea Ilașcu, Ivanțoc,

Leșco și Petrov-Popa, până la eliberarea lor la data expirării termenului de detenție în iunie 2007, precum și efectele asupra familiei reclamanților:

Detenția reclamanților

La 21 iulie 2005 Sovietul supreme al “RMT” a decretat amnistia generală. Potrivit pct. 10 a acestui decret, termenul de închisoare pentru persoanele condamnate de crime cu intenție pentru o perioadă mai mare de 6 ani a fost redusă cu o treime. La 10 octombrie 2005, Dl Gribincea a expediat o scrisoare “Ministerului Justiției a RMT” solicitând o interpretare dacă decretul privind amnistia din 21 iulie 2005 a fost aplicabilă reclamanților, și dacă da, când și în care circumstanțe reclamanții vor fi eliberați.

La 10 aprilie 2006, “Ministerul Justiției a RMT” l-a informat pe Dl Gribincea că nu poate să-i răspundă sau să păstreze corespondența cu dânsul, deoarece Dl Gribincea nu ar avea dreptul să reprezinte persoane pe teritoriul “RMT”.

După pronunțarea hotărârii din 08 iulie 2004 nu au intervenit schimbări esențiale în regimul și condițiile de detenție a petiționarilor. Astfel, ambii petiționari au fost deținuți în condiții de detenție solitară.

Dl Popa a fost deținut până la eliberarea sa la închisoarea de la Hlinaia și a fost plasat în sectorul cu prizonierii condamnați la moarte. Aparent celula dată avea în jur de 8 metri pătrați. În interiorul celulei sale era instalată o cușcă metalică de aceleași dimensiuni ca și celula. În interiorul cuștii se găsește un pat și o masă, la fel din metal.

Dl Ivanțoc a fost deținut în închisoarea din Tiraspol nr. 2, într-o celulă de aproximativ 16 m.p.

Reclamanții petreceau 23 de ore pe zi în celulele sale, care nu aveau lumină naturală. Accesul luminii solare era blocat de jante speciale, care de asemenea îi împiedicau să vadă ce se întâmplă afară.

Ambilor reclamanți le era permisă o plimbare de o oră într-o curte închisă; nici un alt prizonier nu se plimba în același timp. Din curte reclamanții vedeau doar cerul și 4 pereți foarte înalți. Reclamanții nu aveau accesul la sala de gimnastică sau alte facilități.

Petiționarii puteau face duș odată în săptămână. În închisoarea nr.2 din Tiraspol pe timp de vară, în principiu, nu există apă caldă și dl. Ivanțoc face baia cu apă rece. În iarna anului 2004-2005 în cabina de duș nu era apă rece și petiționarul făcea baia cu apă foarte fierbinte. Atât la Hlinaia cât și la Tiraspol, petiționarii dispun de apă rece în celulele lor. În iarna anului 2004-2005 din robinetul amplasat în celula lui Andrei Ivanțoc a curs doar apă fierbinte. Toată iarna el nu a avut apă rece.

Nici una din celulele ocupate de petiționari pe parcursul detenției nu era încălzită, inclusiv pe parcursul iernii. Pe timpul iernii celula dl. Ivanțoc nu a fost încălzită cu un reșou electric pus la dispoziția petiționarului de rude. Dl. Popa nu a avut reșou electric deoarece acesta nu îi era permis.

Dl Ivanțoc are probleme de ficat, iar Dl Popa suferă de tuberculoză. Ei nu au beneficiat de tratament adecvat pentru bolile de care sufereau, și nici nu li se acorda hrana corespunzătoare prescrisă de doctor. Le era interzis să primească medicamente de la rudele sale.

Reclamanților nu le era permis să primească în vizită medicul din închisoare. Ei au fost examinați de medicii din Chișinău la solicitarea misiunii OSCE. În luna martie 2005 reclamanții au fost examinați de către medicii de la Crucea Roșie, iar Dl Popa a fost văzut și de un dentist.

Dl Ivanțoc avea permisiunea de a avea 4 întrevederi de scurtă durată (de două ore) și 2 două întrevederi de lungă durată (trei zile) pe an. Totuși, soția acestuia a fost unica persoană căruia i s-a permis să-l viziteze.

Tudor Popa a avut permisiunea de a avea patru vizite scurte pe an. În anul 2004 și 2005 doar sora sa Raisa Camenschi l-a vizitat. Pe parcursul vizitelor era păzit de un paznic vorbitor de limbă română.

Pentru ultimii patru ani ai detenției sale Dlui Popa nu i s-au mai permis vizite.

Dlui Ivanțoc i s-a permis să primească porci în fiecare lună. Aceste porci conțineau hrană specială dietetică.

Dl Popa nu avea permisiunea să primească ziare publicate în limba română.

Reclamanții nu li se permiteau conversații telefonice, să aibă întreveneri cu avocații săi.

Relația dintre reclamanții deținuți și ceilalți doi reclamanți Andrei și Eudochia Ivanțoc nu au copii. Cel mai apropiat membru de familie a Dnei Eudochia este soțul său, care a fost deținut pentru 13 ani până la eliberarea sa în anul 2007. La momentul înaintării cererii la Curte, ea avea permisiunea să își viziteze soțul doar o dată la două luni. Ea își petrecea maximum trei zile pe an cu soțul său. De fiecare dată soțul său avea probleme de sănătate și îi era interzisă întrevenera cu el. Ea a aflat de problemele soțului de sănătate din ziare.

Dlui Victor Petrov constant i se refuza de a-și vizita tatăl fără prezența unei persoane majore, deoarece dânsul era minor și nu avea acte de identitate.

În perioada 2004 și 2007, Victor Petrov și-a văzut tatăl doar de două ori, ultima dată în martie 2004.

Până la eliberarea tatălui său, și pentru ultimii trei ani, el a locuit fără mama sa, care din cauza dificultăților financiare a plecat peste hotare la muncă. În această perioadă el a avut grijă de unul singur de sora sa mai mică.

Curtea Europeană a hotărât că Republica Moldova și-a onorat obligațiile sale pozitive să protejeze drepturile reclamanților garantate de Convenție, în ceea ce privește pretențiile acestora începând cu iulie 2004 și că nu a fost o omisiune din partea Moldovei să protejeze drepturile reclamanților și că corespunzător nu a avut loc violarea acestor Articole din partea Moldovei. Curtea a admis obiecția Guvernului moldav în ceea ce privește lipsa unui control efectiv în regiunea transnistreană și ca consecință întinderea responsabilității în temeiul Convenției pentru plângerile formulate.

Curtea Europeană a hotărât că reclamanții se aflau sub jurisdicția Federației Ruse în sensul Articolului 1 din Convenție. Astfel Curtea a dispus că Federația Rusă se face vinovată de violarea Articolului 3 din Convenție în ceea ce privește condițiile de detenție în care se aflau D-nul Ivanțoc și D-nul Tudor Popa până la eliberarea acestora; că a avut loc violarea Articolului 5 și 13 din Convenție în ceea ce privește detenția D-nului Ivanțoc și a D-nului Popa și lipsa remediilor efective în această privință; că a avut loc violarea Articolului 8 din Convenție în ceea ce privește drepturile reclamanților Eudochia Ivanțoc și Victor Petrov la respectarea vieții private și de familie, și corespondenței.

Înalta Curte a obligat Federația Rusă să plătească reclamanților cu titlu de prejudiciu material și moral sume cuprinse între 20.000 și 60.000 EURO. Doar judecătorul Kovler (Federația Rusă) a formulat o opinie disidentă în privința admisibilității și fondului cauzei. În fața Curții, reclamanții au fost reprezentați de V. Nagacevschi și V. Gribincea, avocați din Chișinău.